

ISSN
2547-989X

Sinop Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi

Araştırma Makalesi

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (2), 1455-1503

Geliş Tarihi:25.08.2023 Kabul Tarihi:25.09.2023

Yayın: 2023 Yayın Tarihi: 15.10.2023

<https://doi.org/10.30561/sinopusd.1349980>

<https://dergipark.org.tr/sinopusd>

YOKSULLUKLA MÜCADELE BAĞLAMINDA UYGULANAN SOSYAL POLİTİKA UYGULAMALARI ŞIRNAK-CİZRE ÖRNEĞİ*

Murat GÜMÜŞ*
Özgür SARI*

Öz

21.yüzyılı yaşayan dünyamızda toplumlar, gelişmişlik sıralamasında bazı ölçütler kullanılarak diğer toplumlardan aşağı veya yukarı bir noktada konumlandırılmaktadırlar. Toplumlar eğitim, sağlık, ulaşım, teknolojiye erişim, toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik hizmetler başta olmak üzere birçok ölçütler temelinde sınıflandırılmaktadır. Günümüzde yeryüzünde en gelişmiş ülkelerin, aynı zamanda kendi toplumlarındaki başta yoksullar olmak üzere dezavantajlı kesimlere yönelik çok çeşitli sosyal politikalar geliştirdiklerini ve bu politikaları uygulamaya geçirdikleri görülmektedir. Ancak toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik geliştirilen bu sosyal politikaların bir anda gelişmediği, yüzyıllara dayanan bir gelişme çizgisine sahip olduğu görülmektedir. Devletlerin, yoksul, işsiz ve bakıma muhtaç bireylerinin yaşam koşullarının iyileştirme yönünde çabalarına ancak modern devletin gelişmesiyle şahit olunduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın yapılması öncesinde, Şirnak ilindeki yoksulluk düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan incelemelerde elde edilen veriler, ildeki yoksulluk düzeyinin vahim boyutlarda olduğunu ve ildeki toplam nüfusun yaklaşık % 40'nın kendilerine yapılan nakdi yardımlarla yaşamlarını sürdürdükleri görülmüştür. Araştırmanın yürütüldüğü Cizre ilçesinde ise sadece Cizre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından 2020 yılında 6817 kişinin sürekli yardımlardan yararlandığı; bu sayının, 2021 yılında yararlanıcı sayısının 15215 kişiye ulaştığı görülmektedir.

Bu çalışmada, 1990'lı yıllardan itibaren yoğun bir göç alan Cizre ilçe merkezinde sosyal yardım kuruluşları tarafından yürütülen sosyal politika uygulamalarının, yoksullukla mücadelede ne düzeyde etkili olduğunu ortaya koymak amacıyla "Durum Çalışması Deseni" kullanılarak bu uygulamalardan yararlanan yararlanıcıların bakış açıları ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın alt problemleri doğrultusunda hazırlanmış olan Yarı Yapılandırılmış Soru yönergesi kullanılarak sosyal politika uygulamalarından yararlanmış olan bireyler ile

* Bu çalışma, Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyoloji Anabilim dalında tamamlanmış olan "Yoksullukla Mücadele Bağlamında Uygulanan Sosyal Politika Uygulamaları 2021 Yılı Şirnak-Cizre Örneği adlı Doktora tezinden üretilmiştir.

*Öğr. Gör. Dr., Şirnak Üniversitesi Cizre Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler Programı, mrtgms79@gmail.com,ORCID:0000-0001-7778-0218

*Prof. Dr., Sinop Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, sosyologozgur@gmail.com,ORCID 0000 0002 8042 7252

mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin içerik analizinde katılımcıların en yoğun olarak aileye güven koduna yoğunlaştığı, aileden sonra komşuya güven duymanın ikinci sırada geldiği diğer unsurlara ise güvenlerinin gittikçe düştüğü görülmüştür. Katılımcılardan elde edilen verilerin içerik analizinde, sosyal sermaye düzeyi nispeten yüksek olan katılımcıların, ekonomik veya sosyal bir sorun yaşadıklarında devlet kuruluşlarından destek görmeye ve alınan sosyal yardımların yaşadıkları sorunların çözümünde önemli katkılarda bulunmaya ilişkin olumlu bakış açısına sahip olma yoğunluğunun sosyal sermaye düzeyi nispeten düşük olan katılımcılardan daha fazla olduğu ve katılımcıların çoğunlukla akrabalarıyla veya sosyal çevreleri ile herhangi bir yardımlaşma mekanizması kuramadıklarını bildirdikleri görülmüştür. Hayırsever yardımlarının sürekli olamayışı ve hayırseverlerin yaptığı yardımların miktar olarak az olması düşüncesinin etkisiyle katılımcıların yarısı hayırsever yardımlarının yoksulluğun azaltılmasında etkili olmadığını düşünmektedir. Katılımcıların yarısından biraz azı, sosyal yardımlardan yararlandıktan sonra yaşamında önemli bir değişiklik hissettiğini bildirmiştir. Yine katılımcılar, çoğunlukla yapılan sosyal yardımların miktarlarının artırılması gerektiğini ve yoksulluk ile mücadelede çok az katkı sunduğunu düşünmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Yoksulluk, Sosyal Sermaye, Sosyoloji.

Social Policy Practices In the Context Of Against Poverty Şırnak-Cizre Case

Abstract

The societies of the 21st century are positioned at a point higher or lower than other societies by using some criteria in the development ranking. Societies are classified on the basis of many criteria such as education, health, transportation, access to technology, and services for the disadvantaged segments of the society. Today, it is seen that the most developed countries of the world have developed a wide variety of social policies for the disadvantaged groups in their societies, especially the poor, and have put these policies into practice. However, it is seen that these social policies developed for the disadvantaged segments of society did not develop all at once but have a development line dating back centuries. It is seen that the efforts of the states to improve the living conditions of the poor, unemployed and people in need of care have only been witnessed with the development of the modern state. Before conducting this study, the data obtained in the previous investigations carried out to determine the poverty level in Şırnak province showed that the poverty level in the province was dire and that approximately 40% of the total population in the province continued their lives with cash aids. In the Cizre district, where the research was conducted, only the Cizre Social Assistance and Solidarity Foundation benefited from 6817 people in 2020; it is seen that this number reached 15215 beneficiaries in 2021.

In this study, the perspectives of the beneficiaries were tried to be revealed by using the "Case Study " method to reveal how effective the social policy practices carried out by the social aid organizations in the Cizre district centre, which has received an intense migration since the 1990s, in the fight against poverty. Using the Semi-structured interview form, which was prepared in line with the sub-problems of the research, interviews were conducted with individuals who benefited from social policy practices. In the content analysis of the research data, it was seen that the participants mostly focused on the code of trust in the family, and trust in the neighbours came second after the family, while their trust gradually decreased. In

the content analysis of the data obtained from the participants, it was seen that the participants with a relatively high level of social capital had a positive perspective on receiving support from state institutions when they experienced an economic or social problem and making significant contributions to the solution of the problems they experienced, compared to the participants with a relatively low level of social capital. It was seen that the participants reported that they could not establish any mechanism of cooperation with their relatives or social circles. Half of the participants think that philanthropic aids are not effective in reducing poverty due to the fact that charitable aids are not continuous, and the amount of aid provided by philanthropists is low. Just under half of the participants reported feeling a significant change in their lives after receiving benefits. Again, the participants mostly think that the amount of social aid should be increased and that they contribute little to the fight against poverty.

Keywords: Social Policy, Poverty, Social Capital, Sociology.

Giriş

21.yüzyılı yaşıyan dünyamızda toplumlar, gelişmişlik sıralamasında bazı ölçütler kullanılarak diğer toplumlardan aşağı veya yukarı bir noktada konumlandırılmaktadırlar. Toplumlar eğitim, sağlık, ulaşım, teknolojiye erişim, toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik hizmetler başta olmak üzere birçok ölçütler temelinde sınıflandırılmaktadır. Günümüzde yeryüzünde en gelişmiş ülkelerin, aynı zamanda kendi toplumlarındaki başta yoksullar olmak üzere dezavantajlı kesimlere yönelik çok çeşitli sosyal politikalar geliştirdiklerini ve bu politikaları uygulamaya geçirdikleri görülmektedir. Ancak toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik geliştirilen bu sosyal politikaların bir anda gelişmediği, yüzyıllara dayanan bir gelişme çizgisine sahip olduğu görülmektedir. Devletlerin, yoksul, işsiz ve bakıma muhtaç bireylerinin yaşam koşullarının iyileştirme yönünde çabalarına ancak modern devletin gelişmesiyle şahit olunduğu görülmektedir.

Şırnak ilinde dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmelerin yanı sıra yoksulluk ve yoksullukla bağlantılı sorunların daha büyük çapta oluşmasına neden olan çok daha farklı olayların meydana geldiği görülmektedir. Bu çalışmanın konusunu teşkil eden Şırnak, Siirt'e bağlı bir ilçe iken 1990 yılında 3647 sayılı kanunla il statüsüne yükseltilmiştir.1990 yılında yapılan ilk nüfus sayımında il nüfusu 262.006 olarak

belirlenmiş ve nüfus büyüklüğü açısından Türkiye'nin 62. ili olmuştur. 7152 km² yüz ölçüme sahip olan Şırnak'ta km²'ye 1990 yılında 37 kişi, 2000 yılında 49 kişi, 2008 yılında ise 60 kişi düşmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verileri incelendiğinde, 2020 yılında Türkiye'de ortalama toplam doğurganlık hızı binde 1,76 iken toplam doğurganlık hızının en yüksek olduğu ilin, 3,71 çocuk ile Şanlıurfa olduğu ardından 3,22 çocuk ile Şırnak ili olduğu ve halen en çok genç nüfusun bulunduğu iller arasında görülmektedir (TÜİK, 2022).

Bu çalışmanın yapılması öncesinde, Şırnak ilindeki yoksulluk düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan incelemelerde elde edilen veriler, ildeki yoksulluk düzeyinin vahim boyutlarda olduğu göstermiştir. 2020 yılında Şırnak merkez ve ilçe merkezlerinde yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika ve uygulamalarına bakıldığında, il merkezi ve ilçe merkezlerinde yer alan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla merkezi bütçe kapsamında ayda bir veya iki ayda bir olarak süreklilik arz eden bir şekilde şartlı yardımlar, asker ailesi ve asker çocuğu yardımı, eşi vefat etmiş kadınlar yardımı, engelli yakını yardımı, engelli yardımı, yaşlı aylığı ve öksüz yetim aylığı adı altında sosyal yardımların yapıldığı tespit edilmiştir. Yine Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla süreklilik arz etmeyen bir şekilde, gıda yardımı, kömür yardımı, ev onarım yardımı, aile yardımları, giyecek yardımı, eğitim yardımı adı altında sosyal yardımların yapıldığı görülmüştür. Şırnak il merkezi ve ilçe merkezlerindeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından 2020 yılında yoksul bireylere yönelik yaptıkları sosyal yardımlar ilgili yapılan araştırmada; Cizre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından 25.065, Şırnak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından 10.300, İdil Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından 5550 ve Silopi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından 14.800 yoksul bireye sürekli nakdi yardım verildiği tespit edilmiştir (SYDV, 2021).

Yukarıda ifade edilen veriler incelendiğinde Şırnak ilinde, 56889 yoksul bireyin düzenli nakdi yardımlardan yararlandığı, bu yararlanan bireylerin ortalama

dört kişilik aileleriyle beraber 230000 bireye tekabül ettiği görülmektedir. Şırnak ilinin 2020 yılı toplam nüfusunun 537.762 (TÜİK, 2021) olduğu göz önüne alındığında, ildeki toplam nüfusun yaklaşık %40'nın kendilerine yapılan nakdi yardımlarla yaşamlarını sürdürdükleri görülmektedir. Bu verilere merkezi yönetim, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşları tarafından düzenli olmayan aynı yardımlardan yararlandırılan bireylerin sayısı da eklendiğinde ildeki yoksulluk düzeyinin boyutu daha görünür olmaktadır. Bu araştırmanın yapılacağı Cizre ilçesinde ise sadece Cizre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından 2020 yılında 6817 kişinin sürekli yardımlardan yararlandığı; bu sayının, araştırmaya katılacak olan katılımcıların seçileceği 2021 yılında ise 15215 kişiye ulaşarak yararlanıcı sayısının bir önceki yılın yararlanıcı sayısının iki katını geçtiği görülmektedir. Bu yardımlara bir defaya mahsus yapılan nakdi yardımlar, kömür yardımları, gıda yardımları, giyecek yardımları ve kırtasiye yardımları gibi yardımlar dahil edilmemiştir (SYDV, 2021). Yapılacak olan bu araştırma ile, dünyada ve ülkemizde sosyal politika ve uygulamaları alanında gerçekleşen gelişmelerin, Cizre ilçesinde ne düzeyde hayata geçirilebildiğinin tespit edilmesi mümkün olacak ve bu çalışmanın, hem yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politikalar alanındaki akademik literatüre hem de ülkemizdeki karar alıcılar tarafından bundan sonra oluşturulacak olan sosyal politikaların geliştirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Nitekim yapılan literatür taramasında, dünyada sosyal politika alanındaki gelişmelerin hem teorik düzeyde gerçekleştiği hem de sosyal politika uygulamalarından alınan dönütlerle geliştirildiği görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Nitel araştırma tekniğinin kullanılacağı bu çalışmanın temel amacı 1990'lı yıllardan itibaren Şırnak iline bağlı kırsal bölgelerden, Cizre ilçe merkezine doğru gerçekleşen yoğun göç sonucunda Cizre ilçesinde yaşayan bireylerin, kendilerine sunulan sosyal politika uygulamaları ve kendilerine sosyal politika uygulamalarını

sunan kuruluşlara yönelik bakış açılarının nasıl olduğunu ortaya koymaktır. Bu temel amaçla yürütülen bu araştırma boyunca ayrıca aşağıda ortaya konulan araştırma soruları cevaplandırılmaya çalışılmıştır.

Yoksul bireylerin sahip oldukları sosyal sermaye düzeyi, onların yoksulluğu hissetme düzeyini etkilemekte midir?

Sahip olunan sosyal sermaye düzeyi, yoksul bireylerin yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamaları hakkındaki bakış açılarının şekillenmesinde ne kadar etkili olmaktadır?

Aşiretlere bağlılık ne düzeyde hissedilmektedir?

Yoksullukla mücadele bağlamındaki sosyal politika uygulamalarından yararlananlar yoksulluğu ne düzeyde hissetmektedirler?

Bireylerin yoksullukla başa çıkmak için kendi aralarında geliştirdikleri mekanizmalar var mıdır?

Yoksulların kendi aralarında geliştirdikleri yoksullukla başa çıkma stratejileri başarılı oluyor mu?

Hayırseverlerin yaptığı yardımlara nasıl ulaşılmaktadır?

Hayırseverlik mekanizmasının yaptığı sosyal yardımlar yoksulluğun azaltılmasını sağlıyor mu?

Yararlanıcıların, sosyal yardımı, devlet, sivil toplum örgütleri veya şahıslardan almaya yönelik bakış açılarında bir farklılaşma görülmekte midir?

Bireyler yoksulluk ile karşı karşıya kaldıklarında bu sorunlarla mücadele eden kurum ve kuruluşlar ile nasıl ilişkiye geçmektedirler?

Yoksulluk ve yoksulluk ile bağlantılı sorunlar ile karşı karşıya kaldıklarında sosyal yardım kuruluşlarından destek görebileceklerini düşünüyorlar mıdır?

Yoksulluk ile mücadelede ne tür sosyal politikalar uygulanmaktadır?

Aşiretsel bağlılıklar sosyal yardım talebini ne yönde etkilemektedir?

Yararlanıcılar sosyal yardımlardan yararlandıktan sonra yaşamlarında bir değişiklik hissediyorlar mı? Yararlanıcılar, sosyal yardımların kendilerinin yaşadığı sosyal ve ekonomik sorunların çözülmesine katkı sağladığını düşünüyorlar mı?

Kendileri mi yoksa başkası mı sosyal yardımları kullanmaktadır?

Yararlanıcılar sosyal yardım kuruluşlarının yaptığı yardımların sosyal ve ekonomik sorunların çözülmesine daha fazla katkı sunması için ne yapılması gerektiğini düşünmekteler?

Yöntem

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Yoksulluk ile ilgili yapılan literatür taramasında Dünya’da ve Türkiye’de yaşanan yoksulluk sorununun, çok bileşenli ve karmaşık bir sorun olduğu gözlemlenmiştir. 21. Yüzyılın Modern dünyasında, sadece hayırseverlik mekanizmasına dayanarak yaşanan yoksulluğun üstesinden gelmenin mümkün görünmediği; bu sorunun ancak sosyal refah devletinin gerektirdiği “hak temelli” bir yaklaşımla ele alınarak üstesinden gelinebileceği görülmektedir. Yine bu karmaşık sorun ile baş edebilmek için yapılan sosyal desteklerin yeterliliğinin değerlendirilmesinde sosyal desteklerin nicel olarak ifade edilmesi ile yetinilmemesi gerektiği, yapılan sosyal desteklerden yararlananların yararlanıcıların yaşadıkları deneyimlerden yola çıkılarak analizler yapılması gerekmektedir. Bu araştırma böyle bir bakış açısının ürünü olarak yürütülmüştür. Bu araştırmada, yoksulluk sorununun karmaşık yapısı gereği daha derinlikli bir analiz yapılmasına imkân vermesinden dolayı nitel araştırma tekniği kullanılacaktır.

Araştırmada, ana problem olarak belirlenen yoksulluk ile mücadele eden kuruluşların yürüttükleri sosyal politika uygulamalarının, yararlanıcıların bakış açısına göre yoksulluk sorununun çözümünde ne düzeyde etkili olduğu problemini tüm yönleriyle belirlemek için en uygun olduğu düşünülen “Durum Çalışması Deseni” kullanılmıştır. Durum Çalışması Deseni, yöntem ile ilgili literatürde, araştırmanın hem ürünü hem de nesnesi olabilecek nitel araştırma içerisinde bir desen türü olduğu ifade edilmektedir (Creswell, 2020, s. 99).

Araştırmada, yoksulluk sorunu yaşayan bireylerin, sahip oldukları sosyal sermaye düzeyinin hem yoksulluğu hissetme düzeyi hem de yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamaları hakkındaki bakış açılarının oluşmasındaki etkisi, yoksul bireylerin yoksullukla baş edebilmek için geliştirdikleri başa çıkma stratejileri, yoksul bireylerin sosyal yardımlara nasıl erişim sağladıkları ve sosyal yardımlar hakkındaki bakış açılarının nasıl olduğu hakkında yararlanıcıların yaşadıkları deneyimler derinlemesine mülakat tekniği ile elde edilecek veriler doğrultusunda yorumlanmıştır. Araştırmanın analiz birimi yaşadıkları yoksulluk ile başa çıkmak amacıyla sosyal yardımlardan yararlanan bireyler olacaktır. Araştırmada, EK-1’de sunulmuş olan yönerge doğrultusunda aşağıda sunulan başlıklarda yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat, gerçekleştirilmiştir.

Sosyo-demografik durum

Sosyal Sermaye

Yoksullukla Baş etme Stratejileri

Sosyal yardımlara Erişim

Sosyal Yardımlar Hakkındaki Bakış Açıları

Sosyal yardım görevlileri ile de Ek-2’de sunulan soru yönergesi kapsamında sosyal politika uygulamalarından yararlanan yararlanıcıların tespitinde görülen sorunlar ve sosyal politika uygulamalarının yoksulluk ile mücadeledeki etkileri hakkında derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırmanın diğer türlerinin aksine durum çalışmaları deseninde, iki düzey örneklem seçilmelidir. İlk önce üzerinde çalışılacak olan durum belirlenmeli, daha sonra eğer durum kapsamındaki bütün insanlar ile görüşülmeyecek ise ikinci düzey örneklem seçilmelidir (Merriam, 2013, s. 76-81).Bu çalışmada, birinci düzeyde Ocak 2021- Aralık 2021 tarihleri arasında Cizre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’na başvuran, Cizre Kaymakamlığı veya CİMER yapılan başvuruların Cizre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’na aktarılmasıyla yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamalarından yararlanma durumu üzerinden çalışma grubu seçilecektir. İkinci düzeyde ise aşağıda belirlenmiş ölçütler

kullanılarak belirlenen ölçüt durum örnekleme yoluyla çalışma grubu seçilmiştir. Çalışma grubunun seçiminde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan alınan resmi liste içerisindeki kişiler arasından araştırmacının sosyal yardım görevlileri ile kurduğu enformel ilişkiler yoluyla araştırma sorularına daha samimi cevaplar verebilecek katılımcıların seçilmesine özen gösterilmiştir. Yaşadığı ekonomik sorunlar nedeniyle sosyal yardım kuruluşlarının mevzuatı gereğince yoksul olarak nitelendirilebilecek kişilerden seçilmiştir.

Çalışmanın ağırlıklı olarak 1990'lı yıllardan itibaren yaşanan terör olaylarından dolayı köylerinden göç eden kişilerin yerleştiği Cudi, Nur, Sur, Konak ve Yafes mahalleleri ile iç göç ile geçiş yapılan Şah, Dağkapı, Kale ve Alibey mahallelerinde ikamet eden kişilerden cinsiyet temsili eşitliği dikkate alınarak seçilecek olan 18 yaş üstü en az 40 kişilik çalışma grubu ile yürütülmesi planlanmıştır. Ancak katılımcı sayısına takılmadan veriler kendini tekrar etmesine kadar derinlemesine mülakatlara devam edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışmada elde edilen verilerin, araştırmanın hedefleriyle uyumlu veriler olmasını sağlamak için veri toplama süreci üç aşamada yürütülecektir.

Birinci Aşama: Bu aşamada Cizre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na yapılan başvurular ile ilgili Doküman incelemesi yapılarak yukarıda dile getirilen ölçütler dahilinde derinlemesine mülakat gerçekleştirilecek olan kişiler belirlenecek ve bu kişilere ait veriler tasnif edilecektir. Doküman incelemesi yöntemi sayesinde, yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamalarından yararlanan kişilerden görüşme için seçilecek olanların, belirlenmiş mahallelerde ikamet eden, 18 yaş üstü gibi ölçütlere uygunluk durumları tespit edilecektir. Yine Doküman incelemesi yöntemi kullanılarak yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamalarından yararlanan kişilerin hangi tür uygulamalardan yaralandıkları belirlenecektir.

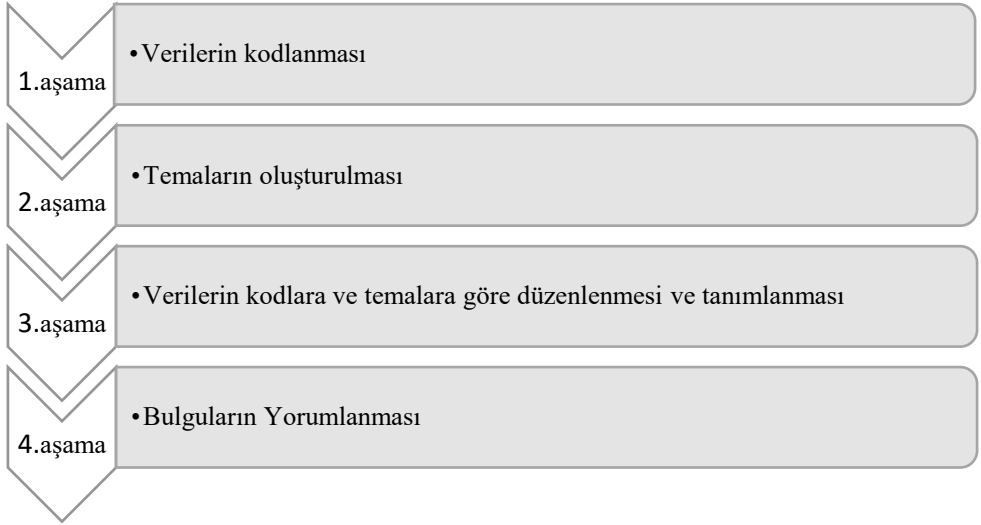
İkinci Aşama: Bu aşamada çalışmaya kaynaklık edecek görüşmelerin gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Doküman incelemesi yöntemiyle önceden belirlenmiş

ölçütlere uygun olduğu tespit edilmiş olan kişiler ile Ek-1’de sunulmuş olan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları doğrultusunda görüşmeler gerçekleştirilecektir.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmadaki verilerin çözümlemesi betimsel analiz ve içerik analizi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Wolcott (1994), nitel yöntemle yapılacak araştırmanın veri analizinde, toplanan verilerin mümkün olduğunca özgün formuna sadık kalınması gerektiğini ve gerektiğinde bireylerin söylediklerinde doğrudan alıntı yapılması şeklindeki betimsel yaklaşımı önermektedir. Wolcott, birinci yaklaşımı da içeren bazı nedensel ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmak şeklindeki sistematik analizi de betimsel analizi tamamlayıcı bir yöntem olarak önermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Nitel araştırmalarda kullanılan içerik analizinde ise temel amaç elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analiz yoluyla özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir analize tabi tutularak, betimsel yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar içerik analizi sonucunda keşfedilir. İçerik analizi yoluyla elde edilen verilerin içinde saklı olabilecek gerçekler ortaya konulmaya çalışılır. Yıldırım ve Şimşek (2016), içerik analizini aşağıda sunulan dört aşamada ele almıştır;

Şekil.1: İçerik Analizi Süreci (Kaynak: Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 260)

Araştırmada veri çözümleme tekniği olarak öncelikle betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların verdikleri yanıtlar ilk olarak Word kayıtlarına alınmış ve betimsel analizleri yapılmıştır. Ardından elde edilen verilerden veriler arası bağlantıları ortaya koymak amacıyla MAXQDA programına aktarılmış ve veriler bu program kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde ortaya çıkan kodlardan kategori ve temalara ulaşılmıştır. MAXQDA araştırmacılara nitel metinleri sistematik bir şekilde değerlendirmek ve yorumlamak için kullanılan bir bilgisayar yazılım programıdır (Creswell, 2020, s. 205). Bu makalede makale formatının sınırlılığından dolayı yapılan saha çalışmasının sadece içerik analizine ilişkin veriler sunulmuştur.

Bulgular ve Tartışma

Nitel araştırmalarda veri analizi, genel olarak verilerin hazırlanmasını ve organizasyonunu, verilerin kodlanması ve kodları birleştirmek suretiyle temalara indirgemeyi ve en sonunda verileri şekiller, tablolar veya bir tartışma şeklinde sunmayı içermektedir (Creswell, 2020, s. 182). Araştırmada görüşülen kişilerin kimlikleri etik değerler gereği gizli tutularak isimleri K1, K2, K3.... Şeklinde kodlanmıştır.

Sosyo-demografik durum

Sosyal Sermaye

Yoksullukla Başa Çıkma Stratejileri

Sosyal yardımlara Erişim

Sosyal Yardımlar Hakkındaki Bakış Açıları

Yararlanıcılardan Elde Edilen Verilere İlişkin Sosyo-Demografik Analiz

Yoksulluk ile mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamalarından yararlanan bireylerden derinlemesine mülakat gerçekleştirilen kişilerin yaş ve cinsiyet dağılımları incelendiğinde, katılımcıların 23-79 yaş aralığında olduğu ve katılımcıların önemli bir çoğunluğunun kadınlardan oluştuğu görülmektedir.

Sosyal politika uygulamalarından yararlanan bireylerden derinlemesine mülakat gerçekleştirilen katılımcıların medeni durumları incelendiğinde, katılımcıların 23'ünün evli, 13'ünün dul, 5'nin de bekar olduğu görülmektedir.

Derinlemesine mülakat gerçekleştirilen 41 katılımcının eğitim durumları incelendiğinde, katılımcılardan 18'inin hiç okula gitmediği, 1'in okur yazar olduğu, 3'ünün ilkokul terk olduğu, 7'sinin ilkokul mezunu, 4'ünün ortaokul mezunu, 7'sinin lise mezunu ve 1 katılımcının da Lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Sosyal politika uygulamalarından yararlanan bireylerden kendileri ile derinlemesine mülakat gerçekleştirilen 41 katılımcının çalışma durumları incelendiğinde, katılımcılardan sadece 3 kişinin, 65 yaş üstü olduğundan çalışma yaşında olmadığı görülmektedir. 41 katılımcının 38'i çalışma yaşında olduğu halde katılımcı bireylerin sadece 11'nin çalıştığını, 2 katılımcının bazen çalıştığını 28 katılımcının da çalışmadığını beyan ettiği görülmektedir. Çalışan 11 katılımcının 3'ünün kadın, 8'inin de erkek olduğu anlaşılmaktadır.

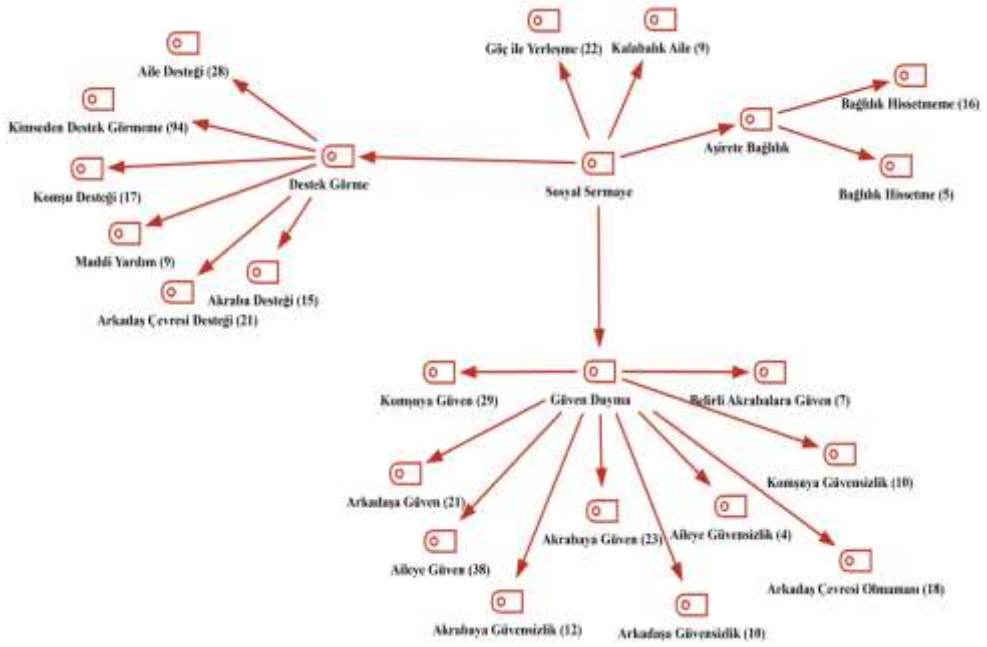
Derinlemesine mülakat gerçekleştirilen 41 katılımcının, yararlandığı yardım türleri incelendiğinde, en fazla yardım yapılan türünün 39 kişi ile Genel Sağlık Sigortası Desteği olduğu görülmektedir. Genel Sağlık Sigortası Desteğinden sonra ikinci sırada gelen yardım türünün 29 katılımcı ile Elektrik Tüketim Desteği, üçüncü

sırada gelen yardım türünün ise 19 katılımcı ile Şartlı Eğitim Yardımı olduğu görülmektedir. Katılımcılardan ve Sosyal yardımlaşma ve Dayanışma vakfı görevlilerinden alınan bilgilere göre, genelde ilk 3 sıradaki yardım türlerinden birini alan diğerlerinden de bir veya ikisini aldığı görülmektedir.

Katılımcılardan Elde Edilen Bulguların İçerik Analizi

Katılımcıların Sosyal Sermaye Durumu

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan oluşan temalardan olan “Sosyal Sermaye” temasına ait 5 kategori oluşturulmuştur. Bunlar; “göç ile yerleşme”, “kalabalık aile”, “güven duyma”, “destek görme” ve “aşirete bağlılıktır”. Sosyal sermaye temasına ait katılımcılar en yoğun “destek görme” ve “güven duyma” koduna yoğunlaşmıştır.

Şekil 2: Sosyal Sermaye Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Sosyal sermaye temasında katılımcılar “göç ile yerleşme” ile ilgili görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar yaşadıkları bölgeye göç ile yerleşerek geldiklerini belirtmişlerdir.

“K1: Göç sonucu Güçlükönak’tan geldim.”

“K33: Göç sonucu geldim. Eşim ve çocuklarımla yaşıyorum.”

“K6: Denizli’den Cizre’ye göç ettik.”

“K16: Göç sonucu geldim.”

“K23: Göç sonucu geldim. Çocuklarım ve annem ile yaşıyorum.”

Sosyal sermaye kategorisinde katılımcıların bildirdiği bir diğer görüş “kalabalık aile” olmuştur. Bulguların analizi katılımcıların yaşadıkları evlerde kalabalık aile ile yaşadığını göstermektedir.

Güven Duyma

Sosyal sermaye kategorisinde görüşmeye katılan katılımcılar ayrıca güven duymaktan bahsetmişlerdir. Güven duyma kodu kendi içerisinde 10 alt koddan oluşmaktadır. Bunlar; “aileye güven”, “aileye güvensizlik”, “akrabaya güven”, belirli akrabalara güven”, “akrabaya güvensizlik”, “komşuya güven”, “komşuya güvensizlik”, “arkadaşa güven”, “arkadaşa güvensizlik” ve “arkadaş çevresi olmama”dır.

Güven duyma alt kodunda katılımcılar en yoğun “aileye güven” koduna yoğunlaşmıştır.

“K1: Aileme güven duyuyorum.”

“K2: Aileme güven duyuyorum.”

“K6: Evet aileme güven duyuyorum.”

Güven duyma alt kodunda katılımcıların bildirdiği bir diğer görüş “aileye güvensizlik” olmuştur. Katılımcılar ailelerine güvenmediklerini belirtmiştir. Güven duyma alt kodunda katılımcılar ayrıca “akrabaya güven”den bahsetmişlerdir. Katılımcılar akrabalarına güvendiklerini belirtmişlerdir.

Güven duyma alt kodunda katılımcılar ayrıca “belirli akrabalara güven”den bahsetmişlerdir. Katılımcılar akrabalarından bazılarına güvendiklerini belirtmişlerdir. Güven duyma alt kodunda katılımcılar ayrıca “akrabaya güvensizlik”, “komşuya güven”, “komşuya güvensizlik”, “arkadaşa güven” ve “arkadaşa güvensizlik”ten bahsetmişlerdir. Güven duyma alt kodunda katılımcılar son olarak “arkadaş çevresi olmaması”ndan bahsetmişlerdir.

Destek Görme

Sosyal sermaye temasında katılımcıların en çok değindiği bir diğer konunun “destek görme” olduğu görülmüştür. Destek görme kodu kendi içerisinde 6 alt koddan oluşmaktadır. Bunlar; aile desteği, akraba desteği, komşu desteği, arkadaş çevresi desteği, kimseden destek görmeme ve maddi yardımdır.

Destek görme alt kodunda katılımcılar en yoğun “aile desteği” koduna yoğunlaştığı görülmüştür. Konuyla ilgili K7, K9 ve K32 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Evet aile üyelerimden destek görebileceğimi düşünüyorum.” (K7)

“Evet aile üyelerimden destek göreceğimi düşünüyorum.” (K9)

“Evet destek görebileceğimi düşünüyorum. Şu anda yardım ediyorlar.” (K32)

Katılımcılar ailelerinden destek görebileceklerini belirtmişlerdir. Destek görme alt kodunda katılımcılar ayrıca “akraba desteği” konusunda da görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar akrabalarından destek görebileceklerini belirtmişlerdir.

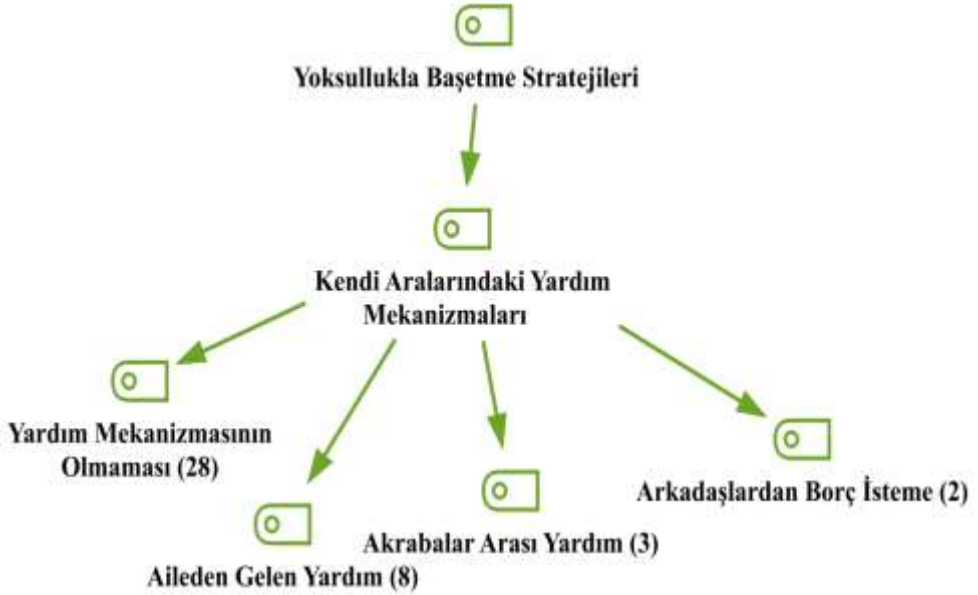
Destek görme alt kodunda katılımcılar ayrıca “komşu desteği” konusunda da görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar komşularından destek görebileceklerini belirtmişlerdir. Destek görme alt kodunda katılımcılar ayrıca “arkadaş çevresi desteği” konusunda da görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar arkadaşlarından destek görebileceklerini belirttiği görülmüştür. Destek görme alt kodunda katılımcılar ayrıca “kimseden destek görmeme” konusunda da görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların bir kısmı kimseden destek görmediklerini belirtmişlerdir. Destek görme alt kodunda katılımcılar ayrıca “maddi yardım” konusunda da görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar ihtiyaç duyduklarında sosyal çevrelerinden maddi yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Aşirete Bağlılık

Sosyal sermaye kategorisinde katılımcılar ayrıca “aşirete bağlılık” konusunda görüş bildirmişlerdir. Aşirete bağlılık kodu kendi içerisinde 2 alt koddan oluşmaktadır. Bunlar; “bağlılık hissetme” ve “bağlılık hissetmeme”dir. Katılımcılar yoğun olarak “bağlılık hissetmeme” ile ilgili görüş bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan 41 katılımcıdan 21’inin bir aşirete mensup olduğunu beyan ettiği ama 21 kişiden 16’sının mensup olduğu aşiretine bir bağlılık hissetmediği, 5 katılımcının bağlılık hissettiğini beyan ettiği görülmektedir.

Yararlanıcıların Yoksulluk ile Baş Etme Stratejileri Durumu

Araştırmaya katılan katılımcılara yöneltilen sorulardan oluşan bir diğer tema “Yoksullukla Baş Etme Stratejileri” temasıdır. Yoksullukla Baş Etme Stratejileri temasına ait “Kendi Aralarındaki Yardım Mekanizmaları” kodu oluşmuştur. Kendi Aralarındaki Yardım Mekanizmaları kodunun 4 alt koddan oluştuğu görülmektedir. Bunlar; “yardım mekanizmasının olmaması”, “akrabalar arası yardım”, “arkadaşlardan borç isteme” ve “aileden gelen yardım” alt kodlarıdır.

Şekil 3: Yoksulluk ile Baş Etme Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Kendi Aralarındaki Yardım Mekanizmaları

Araştırmaya katılan katılımcılar “en yoğun” olarak kendi aralarında bir “yardım mekanizmasının olmaması” ile ilgili görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar akrabaları, arkadaşları ile kendi aralarında bir yardım mekanizmasının olmadığını dile getirmiştir.

“Aramızda öyle bir mekanizma yok.” (K9)

“Akrabalarımız arasında böyle bir yardımlaşma yok.” (K24)

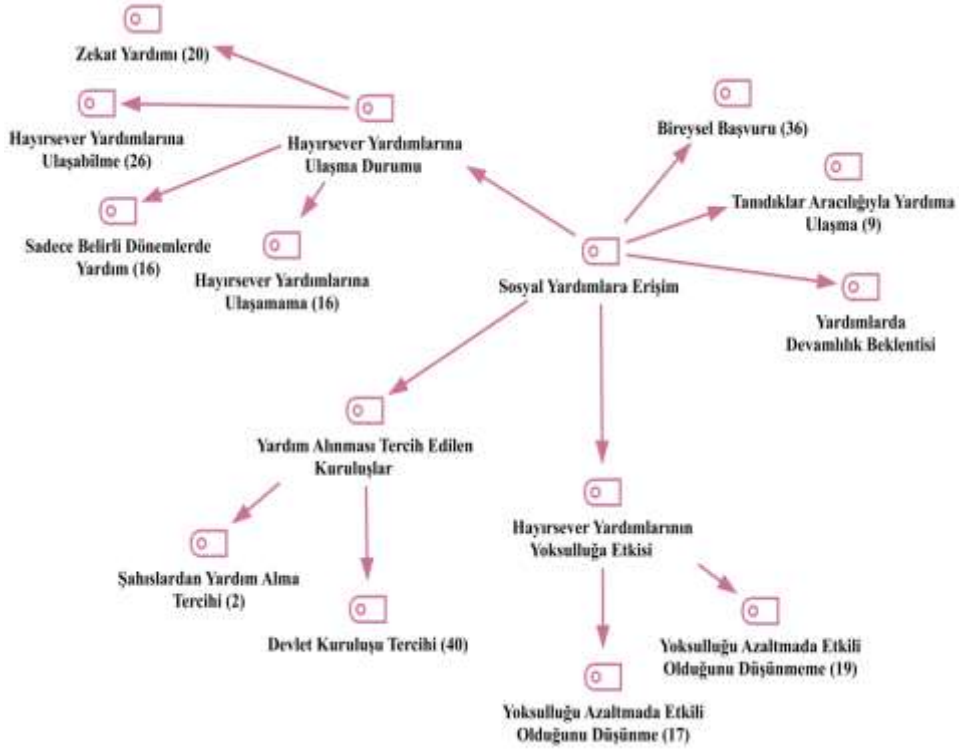
“Şu ana kadar böyle bir yardımlaşma yöntemi olmadı” (K31)

Katılımcıların ikinci sırada en çok dile getirdiği görüşün “aileden gelen yardım” ile ilgili olduğu görülmektedir. Katılımcılar aileden yardım aldıklarına değinmişlerdir. Katılımcıların üçüncü sırada en çok dile getirdiği görüşün “akrabalar arası yardım” ile ilgili olduğu görülmektedir. Katılımcıların azı da olsa akrabalarından

yardım aldıklarına değinmişlerdir. Katılımcıların bu temada son olarak “arkadaşlardan borç isteme” ile ilgili de görüş bildirdikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların beyanlarından, katılımcıların sosyal çevresi ile yardımlaşma davranışlarının büyük ölçüde zayıflamış olduğu, akrabalar arasındaki yardımlaşmanın çok alt düzeylerde olduğu ve gerçekleşen çok az düzeydeki yardımlaşmanın da anne, baba gibi birinci derece akrabalar arası gerçekleşebildiği anlaşılmaktadır.

Yararlanıcıların Sosyal Yardımlara Erişim Durumu

Yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamalarından yararlanan katılımcılardan elde edilen bulgulardan oluşan bir diğer tema olan “Sosyal Yardımlara Erişim” temasına ait 6 kategorinin oluştuğu görülmektedir. Bunlar; “hayırsever yardımlarına ulaşma durumu”, “hayırsever yardımlarının yoksulluğa etkisi”, “yardım alınması tercih edilen kuruluşlar”, “bireysel başvuru”, “tanıdıklar aracılığıyla yardıma ulaşma” ve “yardımlarda devamlılık beklentisi”dir.

Şekil 4: Sosyal Yardımlara Erişim Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Hayırsever Yardımlarına Ulaşma Durumu

Hayırsever yardımlarına ulaşma durumu kategorisi 4 koddan oluşmaktadır. Bunlar; “hayırsever yardımlarına ulaşabilme”, “zekât yardımı”, “hayırsever yardımlarına ulaşamama” ve “sadece belirli dönemlerde yardım”dır. Katılımcılar “en yoğun” olarak hayırsever yardımlarına ulaşabilme ile ilgili görüş bildirmiştir.

“Hayırseverler bize ulaşıyor. Kendileri arıyor telefonla.” (K5)

“Bazen hiç tanımadığım yerlerden bir zarf geliyor. Ben peşine düşmüyorum. Onlar bize ulaşıyor.” (K17)

“Hayırseverler eşime ulaşıyor. Bazen eşim arıyor bazen onlar ulaşıyor. Zekât, sadaka bayramdan bayrama bize yardım veriliyor.” (K22)

Katılımcılar ikinci olarak “zekât yardımı” ile ilgili de görüş bildirmiş ve zekât yardımını aldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar Hayırsever Yardımlarına Ulaşma kategorisinde üçüncü olarak “hayırsever yardımlarına ulaşamama” ile ilgili de görüş bildirmiştir. Katılımcılar, hayırseverlerin yardımlarına ulaşamadıklarını ifade etmiştir. Katılımcılar son olarak sadece “belirli dönemlerde yardım” ile ilgili görüş bildirmiş ve sadece “belirli dönemlerde yardım” aldıklarını ifade etmiştir.

Hayırsever Yardımlarının Yoksulluğa Etkisi

Hayırsever yardımlarının yoksulluğa etkisi kategorisi 2 koddan oluşmaktadır. Bunlar; “yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünmeme” ve “yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünme” kodlarıdır. Katılımcılar en yoğun olarak “yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünmeme” ile ilgili görüşlerini bildirerek “hayırsever yardımlarının yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünmediklerini” belirtmiştir.

“Genel olarak etkili olduğunu düşünmüyorum. Çünkü bu yardımlar fakirlere gitmiyor. Zenginler fakirlerden daha fakir olmuş, zenginler daha çok peşine düşüyor. Fakirler, yeterince hayırseverlerin yardımına ulaşamıyor.” (K6)

“Bu yardımların çok etkili olduğunu düşünmüyorum. Zenginler genelde kendine yakın yoksullara yardımı vermektedir. Bizim gibi fakirlere çok az ulaşabilmekte.” (K25)

Katılımcılar ikinci sırada “yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünme” ile ilgili de görüşlerini bildirmişlerdir. Daha az olmakla birlikte katılımcılar “hayırsever yardımlarının “yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşündüklerini” belirtmiştir.

Sosyal Yardım Alınması Tercih

Yardım alınması tercih edilen kuruluşlar kategorisi 2 koddan oluşmaktadır. Bunlar; “devlet kuruluşu tercihi” ve “şahıslardan yardım alma tercihi”dir. Katılımcılar “en yoğun” olarak devlet kuruluşu tercihi ile ilgili görüşlerini bildirmiş ve görüş

bildiren katılımcıların büyük çoğunluğu sosyal yardımları devlet kuruluşlarından almayı tercih ettiğini belirtmiştir. Katılımcılar şahıslardan yardım alma tercihi ile ilgili de görüşlerini bildirmiş ve 2 katılımcı sosyal yardımları şahıslardan almayı tercih ettiğini belirtmiştir.

“Devlet daha iyidir. Devlet devamlı olduğu için devletten almayı isterim.”
(K3)

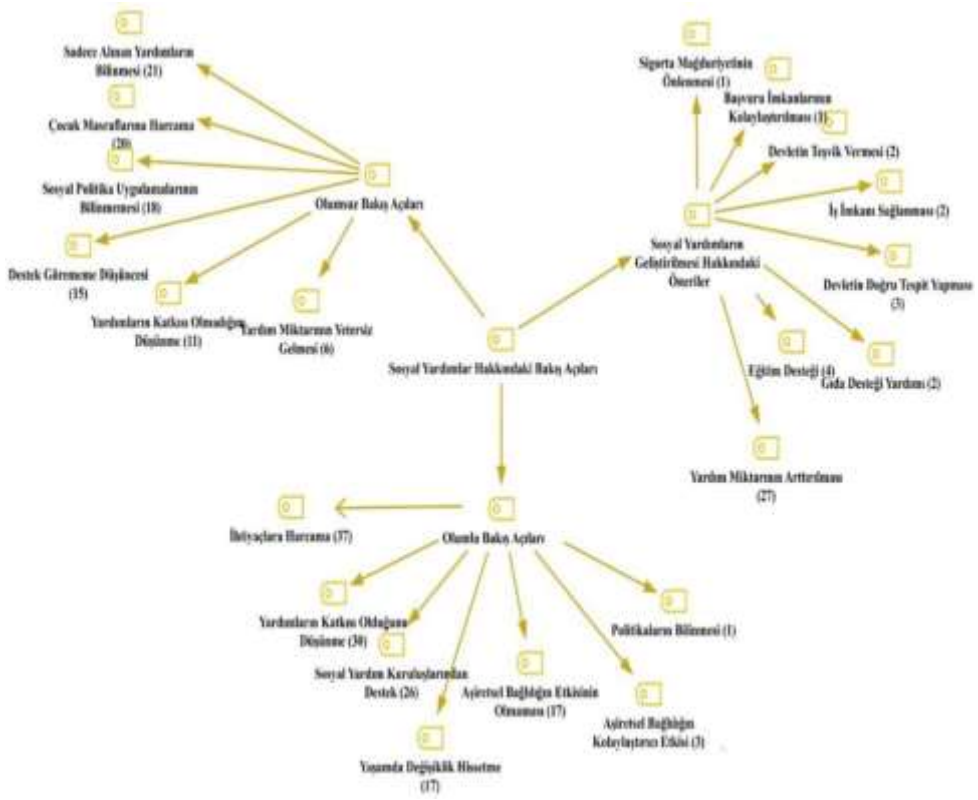
“Yardımları devlet kuruluşlarından almayı tercih ederim” (K14)

“Sosyal yardımları devlet kuruluşlarından almayı tercih ederim. Devlet kuruluşları daha güvencelidir. Daha çok güveniyorum devlet kuruluşlarına.” (K25)

Sosyal yardımlara erişim temasında katılımcılar ayrıca “bireysel başvuru” ile ilgili de görüş bildirmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu sosyal yardım için kendileri, kimseyi araya koymadan sosyal yardım kuruluşlarına gidip, başvuru yapmayı tercih ettiklerini belirtmiştir. Sosyal yardımlara erişim temasında katılımcılar ayrıca “tanıdıklar aracılığıyla yardıma ulaşma” ile ilgili de görüş bildirmiş ve yardımlara tanıdıklar aracılığıyla ulaştıklarını belirtmiştir. Katılımcılar “sosyal yardımlara erişim” temasında ayrıca “yapılan yardımlardan devamlılık beklediğini ifade etmişlerdir.

Yararlanıcıların Sosyal Yardımlar Hakkındaki Bakış Açıları

Yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamalarından yararlanan katılımcılardan elde edilen bulgulardan oluşan bir diğer tema olan ve araştırmanın ana probleminin oluşturan “Sosyal Yardımlar Hakkındaki Bakış Açıları” temasına ait 3 kategorinin olduğu görülmektedir. Bunlar; “olumsuz bakış açıları”, “olumlu bakış açıları” ve “sosyal yardımların geliştirilmesi hakkındaki öneriler”dir.

Şekil 5: Sosyal Yardımlar Hakkındaki Bakış Açıları Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Yararlanıcıların Olumsuz Bakış Açıları

Olumsuz bakış açıları kategorisinde 6 kod belirtilmiştir. Bunlar; “sadece alınan yardımların bilinmesi”, “çocuk masraflarına harcama”, “sosyal politika uygulamalarının bilinmemesi”, “destek görememe düşüncesi”, “yardımların katkısı olmadığını düşünme” ve “yardım miktarının yetersiz gelmesi” kodlarıdır.

Yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamalarından yararlanan bireylerin, yürütülen sosyal politika uygulamaları hakkındaki farkındalık düzeyleri anlaşılmasına çalışılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılar yoğun olarak “sadece alınan yardımların bilinmesi” ve “sosyal politika uygulamalarının bilinmemesi” ile ilgili de görüş bildirmişlerdir. Konuyla ilgili K6, K14 ve K39 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Hayır bir bilgim yoktur. Aldıklarımız dışında bilmiyorum. Biz bugüne kadar o kadar zor duruma düşmedik.” (K6)

“Aldığımız yardımların dışındakileri bilmiyorum.” (K14)

“Aldığım yardımlar dışında hangi destekler olduğu hakkında bir bilgim yok.” (K39)

“Hayır hiçbir bilgim yok.” (K2)

“Bir bilgim yok.” (K19)

“Duyuyorum. Ama yakın derecede bir bilgim yok.” (K36)

Sosyal politika uygulamalarının bilinmesi ile ilgili katılımcıların tamamına yakınının bir farkındalığa sahip olamadığı görülmektedir. Sosyal politika uygulamalarının içeriğinin bilinmemesi konusunda, daha önce yapılmış çalışmalarda da değinildiği görülmektedir. Özsoy’un (2019), yaptığı çalışmada kamu yöneticisi konumundaki katılımcıların bile sosyal yardım mevzuatının dağınık ve anlaşılabilir olmadığı hususlarında görüşlerin dile getirildiği görülmektedir (Özsoy, 2019, s. 368). Yoksul bireylerin sosyal yardımlar konusundaki farkındalık düzeyini ortaya koymaya dönük benzer bir çalışmanın Negiz (2011), tarafından Isparta ilinde yapıldığı görülmektedir. Negiz’in çalışmasında, katılımcıların birçoğunun ilgili birimlerden ve bu hizmetlerden haberdar bile olmadığı ortaya konulmuştur (Negiz, 2011, s. 339). Daha önce yapılan çalışmalar ve bu çalışmada ortaya konulan bulgular, büyük çoğunluğu okuryazar veya ilkokul mezunu durumunda olan yararlanıcıların sosyal politika uygulamaları hakkında farkındalık kazanması için sosyal yardım mevzuatının sadeleştirilmesi ve tarafların bu konularda bilgilendirilmesi gereksinimini ortaya çıkarmaktadır.

Katılımcılar ayrıca “destek görememe düşüncesi” ile ilgili de görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların yarıya yakınının “sosyal yardım kuruluşlarından destek göremeyeceklerini düşündükleri” görülmüştür.

Katılımcılardan “yardımların katkısı olmadığını düşünme” ve “yardım miktarının yetersiz geldiği” görüşlerini dile getirenlerin, katılımcıların yaklaşık yarısını oluşturdukları görülmektedir.

Bu çalışmada, ortaya konulan katılımcıların yardım miktarının yetersiz geldiği yönündeki düşüncenin benzer çalışmalarda ortaya konduğu görülmektedir. Özsoy’un (2019), çalışmasında katılımcıların çoğunlukla sosyal yardımların büyüklüğünün yoksulluktan kurtarmaya yeterli olmadığı ancak ülke kaynaklarındaki kısıt nedeniyle var olan durumun oluştuğu görüşünde oldukları görülmüştür (Özsoy, 2019, s. 382).

Yararlanıcıların Olumlu Bakış Açıları

Olumlu bakış açıları kategorisinde 7 kod belirtilmiştir. Bunlar; “ihtiyaçlara harcama” “yardımların katkısı olduğunu düşünme”, “sosyal yardım kuruluşlarından destek görebileceğini düşünme”, “yaşamda değişiklik hissetme”, “aşiretsel bağlılığın etkisinin olmaması, aşiretsel bağlılığın kolaylaştırıcı etkisi ve “politikaların bilinmesi”dir.

Araştırmanın alt problemlerinden biri yararlanıcıların aldıkları sosyal harcamaları ne yaptıkları sorusuydu. Bu amaçla herhangi bir aile bireyinin alınan sosyal yardımlara el koyup koymadığını anlamak için özellikle sosyal yardımlardan yararlanan kadın katılımcıların aldıkları sosyal yardımları ne yaptıkları, anlaşılmaya çalışılmıştır. Katılımcılar bu soruya cevap olarak “ihtiyaçlara harcama” ile ilgili en yoğun olarak görüşlerini bildirmişlerdir. Konuyla ilgili K2, K8 ve K24 kodlu katılımcılar şunları dile getirmiştir:

“Ben harcamaları yapıyorum. Elektrik ve mutfak harcamalarını yapıyorum.” (K2)

“Yardımları kendi kontrol zamanlarımda harcıyorum. Diğer zamanlarda da kendi ihtiyaçlarıma harcıyorum.” (K8)

“Kendim, erzak ve çocukların giyimi gibi ihtiyaçların borçlarına veriyorum.” (K24)

Elde edilen bulgulardan özellikle kadınların alınan sosyal yardımların harcanması üzerinde tasarruf sahibi oldukları görülmektedir.

Katılımcılar ikinci sırada yararlandıkları yardımların, yaşadıkları sosyal ve ekonomik sorunların çözümüne önemli bir katkısı olduğunu düşünme ile ilgili (30 katılımcı) görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar içerisinde Cizre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfında aldıkları sosyal yardımların yanında aynı zamanda Cizre Sosyal Hizmet Merkezi tarafından verilen yardımlardan da yararlananların varlığının göz önünde bulundurulmasında yarar görülmektedir. Her iki kuruluşun yaptığı sosyal yardımlardan yararlananların hemen hepsinin aldıkları sosyal yardımların yaşadıkları sorunların çözümüne önemli bir katkısı olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Katılımcılar ayrıca araştırmanın bir diğer alt problemi olan “sosyal yardım kuruluşlarından destek” ile ilgili de görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar yoğunluk açısından üçüncü sırada, ekonomik veya sosyal bir sorun ile karşı karşıya kaldıklarında sosyal yardım kuruluşlarından destek görebileceğini düşündüklerini belirtmiştir.

Katılımcılara araştırmanın bir diğer alt problemi olan aşiretsel bağlılıkların sosyal yardım talebini ne yönde etkilediği ile ilgili sorulmuştur. Bir aşirete mensup olan katılımcıların büyük çoğunluğu “aşirete olan bağlılıklarının sosyal yardım talebinde ve sosyal yardım almada etkisinin olmadığını” ifade etmiştir.

Katılımcılar ayrıca araştırmanın bir diğer alt problemi olan “yaşamda değişiklik hissetme” ile ilgili de görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcıların yaklaşık yarısı aldıkları yardımlar ile yaşamlarında değişiklik hissettiklerini ifade etmiştir.

Katılımcılar ayrıca “aşiretsel bağlılığın kolaylaştırıcı etkisi” ile ilgili de görüşlerini bildirmişlerdir. Çok az sayıdaki katılımcı “aşirete olan bağlılıklarının yardım alma” konusunda kolaylaştırıcı etkisi olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcılar ayrıca “sosyal politikaların bilinmesi” ile ilgili de görüşlerini bildirmişlerdir. Sadece bir katılımcı yoksullukla mücadele bağlamında uygulanan sosyal politikaları bildiğinden bahsetmiştir.

Yararlanıcıların Sosyal Yardımların Geliştirilmesi Hakkındaki Öneriler

Sosyal yardımların geliştirilmesi hakkındaki öneriler kategorisinde 8 kod belirtilmiştir. Bunlar; “yardım miktarının artırılması”, “eğitim desteği”, “devletin doğru tespit yapması”, “devletin teşvik vermesi”, “iş imkânı sağlanması”, “gıda desteği yardımı”, “sigorta mağduriyetinin önlenmesi” ve “başvuru imkânlarının kolaylaştırılması”dır.

Katılımcılar “yardım miktarının artırılması” ile ilgili “en yoğun olarak” görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar “ayrıca eğitim desteği” ile ilgili de görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar sosyal yardım olarak eğitim desteği verilmesi konusunda öneri belirtmiştir. Konuyla ilgili K3, K7 ve K18 kodlu katılımcılar şunları dile getirmiştir:

“Her ay yardımın verilmesini isterim. Kızlarım çalışkan, onları okutmak istiyorum.” (K3)

“Geçimimi sağlamıyor bu yardımlar. Eğer miktar arttırılabilirse daha fazla katkı sunardı. Bir iş imkânı verilebilirse daha fazla katkı sunar. Eşime de iş imkânı verilseydi iyi olurdu.” (K7)

“Yardımların miktarı arttırılırsa daha iyi olur. Engelli aylığının dışında para ve gıda desteği olsaydı daha iyi olurdu. Çocuğum üniversitede okuyor. Babaları da terk etmiş.” (K18)

Katılımcılar “devletin doğru tespit yapması” ile ilgili de görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar “iş imkânı sağlanması” ile ilgili de görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar sosyal yardımın yanında “devletin iş imkânı sağlaması” konusunda öneri belirtmiştir.

Katılımcılar “devletin teşvik vermesi” ile ilgili de görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar sosyal yardımlarda “devletin teşvik vermesi” konusunda öneri belirtmiştir.

Katılımcılar “gıda desteği yardımı” ile ilgili de görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar sosyal yardımlarda “gıda desteği sağlanması” konusunda öneri belirtmiştir.

Katılımcılar ayrıca “başvuru imkânlarının kolaylaştırılması” ile ilgili de görüşlerini bildirmişlerdir. Katılımcılar sosyal yardımlara başvurma imkânlarının kolaylaştırılması veya her seferinde başvuruya gerek olmayacağı bir sistemi öneri olarak belirtmiştir. Katılımcının getirdiği bu önerinin Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerinde yürütülen ve güvenceli asgari gelir desteği, asgari gelir güvencesi veya asgari tutunma geliri olarak adlandırılan uygulamalara tekabül ettiği anlaşılmaktadır (Alper, 2014). Asgari gelir desteği önerisinin Özsoy’un (2019), sosyal politika uygulamalarından yararlanıcı konumunda olmayan akademisyen, yönetici ve uygulayıcı gibi birçok kesimden katılımcı ile yaptığı çalışmada da dile getirildiği görülmektedir. Daha önce yapılmış olan çalışmalarda yararlanıcı konumunda olmayan katılımcılar tarafından dile getirilen bu konunun, bu çalışmada yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamalarından yararlanan katılımcılar tarafından da dile getirilmesi bu konuda var olan bir gereksinimi ortaya koymaktadır.

Yararlanıcıların Sosyal Sermaye Durumlarına Göre Sosyal Yardımlar Hakkındaki Bakış Açıları

Katılımcılardan elde edilen bulgular incelendiğinde güçlü bir sosyal sermayeye sahip olanların sosyal yardımlar hakkındaki olumlu bir bakış açısına sahip olma düzeyinin, zayıf bir sosyal sermayeye sahip olanların sosyal yardımlar hakkındaki olumlu bir bakış açısına sahip olma düzeyinden daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun, belki de zayıf sosyal sermaye düzeyine sahip olan katılımcıların sosyal

yardımlar hakkında daha olumlu düşünmesi gerektiği şeklindeki beklenti ile uyummadığı ifade edilebilir.

Tablo 1: Sosyal Sermaye Bileşenlerinin Sosyal Yardımlar Hakkındaki Bakış Açılarının Etkisi

Katılımcı adı	Güven duyma	Destek görme	Sosyal ağlara katılım	Sosyal yardımlar hakkındaki bakış açısı
K1	Kisim olumlu	Olumsuz	Olumsuz	Olumlu
K2	Kisim olumlu	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz
K3	Olumlu	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz
K4	Kisim olumlu	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz
K5	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz	Olumlu
K6	Olumlu	Kisim olumlu	Olumlu	Olumsuz
K7	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz
K8	Olumlu	Kisim olumsuz	Olumsuz	Olumlu
K9	Olumlu	Olumlu	Olumlu	Olumlu
K10	Olumlu	Kisim olumlu	Olumlu	Olumlu
K11	Olumlu	Kisim olumlu	Olumlu	Olumlu
K12	Olumlu	Olumlu	Kisim olumlu	Kisim olumlu
K13	Kisim olumlu	Kisim olumlu	Olumsuz	Kisim olumlu

Katılımcı adı	Güven duyma	Destek görme	Sosyal ağlara katılım	Sosyal yardımlar hakkındaki bakış açısı
K14	Olumlu	Olumlu	Olumsuz	Olumlu
K15	Olumlu	Olumlu	Olumlu	Olumlu
K16	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz	Olumlu
K17	Olumlu	Kısmen olumlu	Olumlu	Olumsuz
K18	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz	Olumlu
K19	Kısmen olumlu	Olumsuz	Olumsuz	Olumlu
K20	Kısmen olumlu	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz
K21	Olumlu	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz
K22	Kısmen olumlu	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz
K23	Kısmen olumlu	Olumsuz	Olumsuz	Olumlu
K24	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz
K25	Olumlu	Kısmen olumlu	Olumsuz	Olumlu
K26	Kısmen olumlu	Kısmen olumlu	Olumlu	Olumlu
K27	Kısmen olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumlu
K28	Kısmen olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumlu
K29	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz

Katılımcı adı	Güven duyma	Destek görme	Sosyal ağlara katılım	Sosyal yardımlar hakkındaki bakış açısı
K30	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz
K31	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumsuz
K32	Olumlu	Olumlu	Olumsuz	Olumlu
K33	Olumsuz	Olumsuz	Olumlu	Olumlu
K34	Olumlu	Olumlu	Olumsuz	Olumlu
K35	Olumlu	Olumlu	Olumlu	Olumlu
K36	Olumlu	Kısmen olumlu	Olumlu	Olumlu
K37	Olumlu	Kısmen olumlu	Olumsuz	Kısmen olumlu
K38	Olumlu	Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz
K39	Kısmen olumlu	Olumlu	Olumsuz	Olumlu
K40	Olumlu	Kısmen olumlu	Olumsuz	Olumlu
K41	Olumlu	Olumlu	Olumsuz	Olumlu

Katılımcıların Bakış Açılarına Göre En Çok Vurgulanan Kodlar

Katılımcı ifadelerinin yoğunluğa göre dağılımı Şekil 6 'da gösterilmektedir. Daha büyük puntolu olarak gösterilen kodlar daha yoğun olarak kullanılan ifadeleri gösterirken, daha küçük puntolu olan ifadeler, kodların daha az yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir. Kod bulutuna göre en çok vurgulanan kodlar; “*Kimseden destek görmeme*,” ekonomik sorunların çözümünde “*yardımların katkısının az olduğunu düşünme*”, aldığı yardımları “*ihtiyaçlara harcama*”, sosyal yardım almada

yönelik bakış açılarının nasıl olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmada, Cizre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın yürüttüğü sosyal politika uygulamalarından yararlanan bireylerin sosyal politika uygulamaları hakkındaki bakış açıları ortaya konulurken aynı zamanda yararlanıcıların yaşadıkları yoksulluk düzeyi, bireylerin kendilerine yönelik sosyal politika uygulamalarına nasıl ulaştıklarını, bakış açılarının şekillenmesinde sahip oldukları sosyal sermaye düzeyinin etkilerinin neler olduğu, sahip olunan sosyal sermayenin sosyal yardım taleplerini nasıl etkilediği, yararlanıcıların sosyal politika uygulamalarından yararlandıktan sonra yaşamlarında nasıl bir değişim yaşadıklarını, yararlanıcıların yoksulluk ile baş edebilmek için ne tür stratejiler geliştirdiklerini ve yapılan sosyal yardımların yoksulluğun azaltılmasında ne kadar etkili olduğu yararlanıcıların deneyimlerinden yola çıkarak ortaya konulmuştur.

Araştırmanın alt problemlerinden biri yoksul bireylerin sahip oldukları sosyal sermaye düzeyinin, onların yoksulluğu hissetme düzeyini etkileyip etkilemediğidir. Literatürde sahip olunan sosyal sermaye düzeyinin direkt ya da dolaylı işlevlerinin oldukça vurgulandığı görülmektedir. Sosyal sermayenin en önemli kaynaklarından biri olan sosyal dayanışmanın, bireylerin psikolojik açıdan sağlıklı olmalarını sağladığı (Durkheim, 2013); iktisadi kalkınma için ekonomik faaliyetleri dolaylı olarak etkileyen sosyal faktörlerin de dikkate alınması gerektiği (Karagül ve Masca, 2005, s. 49); sürdürülebilir ve kapsayıcı kalkınma için, sosyal sermayeye yatırım yapmanın, kalkınmanın Ortodoks sermaye araçlarına yatırım yapmak kadar gerekli ve önemli olduğu (Eşkinat, 2015, s. 87) vurgulanmıştır.

Bu çalışmanın bir bölümünde yoksul bireylerin yoksulluk ile baş etme mücadelesi verirken sahip oldukları sosyal sermaye düzeyinin “yoksulluğu hissetme düzeyi” üzerindeki etkileri anlaşılmaya çalışılmıştır. Derinlemesine mülakat gerçekleştirilen yararlanıcılardan elde edilen verilerin gerçekleştirilen betimsel analizinde katılımcıların büyük çoğunluğunun aile üyeleri dışındaki akraba, komşu, arkadaşla-

rına güven duymadıkları ve onlardan destek görebileceklerini düşünmedikleri görülmüştür. Verilerin içerik analizinde de katılımcıların en yoğun aileye güven koduna yoğunlaştığı, aileden sonra komşuya güven duymanın ikinci sırada geldiği diğer unsurlara ise güvenlerinin gittikçe düştüğü görülmüştür.

Destek görme alt kodunda katılımcılar en yoğun olarak aile desteği koduna yoğunlaşarak, aile dışında en çok arkadaş çevresi ve komşusundan destek görececeklerini; akraba ve aşiretlerinden destek göremeyeceklerini düşündüğü görülmüştür. Araştırma süresince yapılan gözlemler ışığında sosyal sermaye bileşenlerinden olan destek görme konusunda komşu desteği sorusuna verilen cevaplarda genelde Cizre'ye göç etmeden önce birbirinin köylüsü ve akrabası olup aynı zamanda komşu olan katılımcılarda komşudan destek göreceğine olan inancın daha fazla olduğu ifade edilebilir. Sosyal sermaye düzeyi açısından dezavantajlı oldukları görülen katılımcıların verdikleri cevapların analizinde, katılımcıların yarısından fazlasının yoksulluğu üst düzeyde yaşadıklarını beyan ettikleri; diğer katılımcıların ise büyük çoğunluğunun yoksulluğu hissettiklerini beyan ettikleri anlaşılmıştır.

Bölgede yüzyıllardan beri özellikle kırsal kesimlerde etkili bir sosyal ağ ve destek unsuru olabilen aşiretin şehirlere gerçekleşen göç neticesinde, bölge insanı üzerinde etkinliğini anlamak, araştırma boyunca odaklanılan bir diğer konu olmuştur. Mülakata katılan katılımcılardan edinilen veriler ve araştırmacının gözlemleri ışığında, katılımcıların yarısına yakınının bir aşirete mensup olmadığını, yarısından biraz fazlasının bir aşirete mensup olduğunu beyan ettiği; ancak aşirete mensup olduğunu beyan edenlerin büyük çoğunluğunun aşirete olumsuz bir anlam yükleyip aşirete bağlılık hissetmediğini beyan ettiği görülmüştür. Aşiretlere yaklaşımın bu kadar olumsuz olmasının nedenlerine odaklanıldığında katılımcıların, yaşadıkları yoksulluk ve yoksulluk ile bağlantılı yaşadıkları sorunlara karşılık, aşiretlerinden şu ana kadar bir destek görmemelerini beyan ettikleri görülmüştür. Bourdieu'nun sermaye kuramı açısından yaklaşıldığında, aşiretlerin bünyesinde oluşturduğu ekonomik imkanları kullanarak bazı mensuplarına ekonomik sermayeye sahip olmayı ve bu ekonomik sermayeyi destekleyen bir sosyal sermayeye sahip olmayı sağladığı, geriye

kalan mensuplarını da ekonomik sermaye ve sosyal sermayeden mahrum bıraktığı ifade edilebilir. Bu anlamda aşiretin toplumda eşitsizlikler oluşturan ve sürekliliğiyle bu eşitsizlikleri yeniden üreten bir özne olarak kodlandığı görülmektedir (Bourdieu, 2010).

Çalışmada sosyal sermaye temasında odaklanılan bir diğer husus sahip olunan sosyal sermaye düzeyinin, yoksul bireylerin yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamaları hakkındaki bakış açılarının şekillenmesinde ne kadar etkili olduğudur. Sosyal sermaye düzeyi düşük olan katılımcıların dayanılacak bir sosyal destek olması münasebetiyle yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamaları hakkındaki bakış açılarının daha olumlu olması beklenebilir. Ancak tüm katılımcıların verdikleri cevaplara ilişkin verilerin içerik analizinde, sosyal sermaye düzeyi nispeten yüksek olan katılımcıların, ekonomik veya sosyal bir sorun yaşadıklarında devlet kuruluşlarından destek görmeye ve alınan sosyal yardımların yaşadıkları sorunların çözümünde önemli katkılarda bulunmaya ilişkin olumlu bakış açısına sahip olma yoğunluğunun sosyal sermaye düzeyi nispeten düşük olan katılımcılardan daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışmada odaklanılan bir diğer konu yoksul bireylerin, sosyal yardım kuruluşlarına başvurmadan önce sosyal çevreleri ile enformel bir şekilde geliştirdikleri veya yararlandıkları bir mekanizma veya yöntemin olup olmadığıdır. Çalışmada yoksullukla mücadele bağlamında yürütülen sosyal politika uygulamalarından yararlanan katılımcıların çoğunlukla akrabalarıyla veya sosyal çevreleri ile herhangi bir yardımlaşma mekanizması kuramadıklarını bildirdikleri görülmüştür. Sadece bir kişi geçmişte köyde gerçekleştirdikleri yardımlaşmayı şehirde de gerçekleştirmeye çalıştıklarını ama başarılı olamadıklarını dile getirmiştir. Katılımcılardan sadece iki kişi herhangi bir sosyal çevresi ile herhangi bir yardımlaşma mekanizmasını kuramadıklarını ama kendilerinin yoksullukla baş etmek için terzilik, oya gibi el işleme gibi işler yaptıklarını bildirmişlerdir. Çalışmaya katılan katılımcıların çoğunluğunun, literatürde “idare etme sanatı” olarak isimlendirilen yoksul bireylerin yoksullukla baş

etmek için geliştirdikleri mücadele çabalarına çok fazla girişmedikleri görülmektedir. Katılımcıların bu durumu, Batı’da literatürde “sınıfsız” olarak dile getirilen veya Işık ve Pınarcıoğlu’nun “dönüştürme kapasitesi”nden yoksun “kentiçi yoksullar” olarak nitelendirdiği kategoriye uygun düştüğü ve bu bireylerin sosyal yardım kuruluşlarının veya hayırseverlerin yapacağı yardımlarla geçimlerini sürdürme durumunda oldukları düşünülmektedir (Işık & Pınarcıoğlu, 2020).

Çalışmada yoğunlaşılan diğer konular, hayırseverlerin yaptığı yardımlara yoksul bireylerin ulaşma durumunu ortaya koyma ve yoksulluğun azaltılmasında hayırseverlerin yaptığı yardımların ne düzeyde etkili olduğudur. Çalışmaya katılan katılımcılardan elde edilen bulguların betimsel ve içerik analizinde, katılımcıların önemli bir çoğunluğunun hayırseverlerin yaptığı yardımlara ulaştıklarını beyan ettikleri ve hayırseverlerin en çok zekât adı ile yoksul bireylere yardım ettikleri; hayırseverlerin yaptığı diğer yardımların sadaka ve kurban eti şeklinde yapılan yardımlardan oluştuğu görülmüştür.

Hayırseverlerin yaptığı yardımlara ulaşan katılımcıların üçte birinden biraz fazlası yapılan yardımların belirli dönemlerde özellikle Ramazan ayında yoğunlaştığını yılın geriye kalan aylarında hayırseverlerin yardımlarının çok azaldığını belirtmektedir. Hayırsever yardımlarının sürekli olamayışı ve hayırseverlerin yaptığı yardımların miktar olarak az olması düşüncesinin etkisiyle katılımcıların yarısı hayırsever yardımlarının yoksulluğun azaltılmasında etkili olmadığını düşünmektedir.

Katılımcıların üçte birinden biraz fazlası hayırsever yardımlarına ulaşamadıklarını ve hayırseverlerin yardımları kendi yakın çevrelerine veya yardıma muhtaç olmayanlara yaptıklarını ifade etmektedirler. Araştırma boyunca yapılan gözlemlerden yola çıkarak, hayırsever yardımlarının kendi yakınlarına yapılıp; yardıma muhtaç olduğu halde bazı yoksul bireylerin yardıma ulaşamama durumunun önemli bir nedeninin, bölgede dini otoritelerce zengin kişilerin yapacakları yardımı öncelikle yoksul olan yakın çevresine yapmaları yönündeki telkinler olduğu düşünülmektedir. Bu telkinlerin etkisiyle bazı zengin hayırseverlerin yardıma muhtaç olmadığı halde zekât adı altında yaptıkları yardımları kendi yakınlarına verdikleri görülmektedir.

Bunun sonucu olarak araştırma boyunca görüşülen bazı katılımcılar, yakınları arasında zengin olmadığı için hayırseverlerin yaptığı yardımlara ulaşamadıklarını dile getirmiştir. Ayrıca yine çalışma boyunca yapılan gözlemlerden yola çıkarak sosyal yardım kuruluşlarından yararlanmada zorluk yaşayan yoksul bireylerin, hayırseverlerin yaptığı yardımların yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünme eğiliminin daha fazla olduğu düşünülmektedir.

Hayırsever yardımları konusunda, yukarıdaki tespitler ışığında hayırsever yardımlarının yoksulların ihtiyaçlarının karşılanmasında bir miktar etkisinin olduğu görülse de bu yardımların hem miktar hem de süreklilik açısından yoksul bireylerin temel ihtiyaçlarının görülmesinde esas alınamayacağı ancak devletin hak temelli ve birey odaklı yapacağı yardımlara bir destek olabileceği görülmektedir.

Çalışmada, yoksul bireylerin sosyal yardımı devlet kuruluşları, sivil toplum örgütleri veya şahıslardan almaya yönelik bakış açıları ne yönde olacağı, anlaşılmaya çalışılan bir diğer alt problem olarak seçilmiştir. Bu konunun araştırma konusu yapılmak istenmesinin bir nedeni toplumda olduğu varsayılan sosyal bağların devletten yardım istemeye engel olup olmayacağının anlaşılma istenmesi; diğer bir nedeni ise çoğunlukla 90'lı yıllardan itibaren köy boşaltmaları sonucu Cizre'ye göç eden kişilerden oluşan katılımcıların, sosyal yardım almada devlet kuruluşlarına yönelik bir tepkisellik içinde olup olmadığını anlamaya çalışmaktır. Bu kapsamda katılımcılardan elde edilen bulguların analizinde, katılımcıların tamamına yakınının sosyal yardımı devlet kuruluşlarından almayı tercih ettiği görülmüştür. Katılımcılar devlet kuruluşlarını neden tercih ettiklerine ilişkin soruyu da devlet kuruluşlarının yapacağı yardımların sürekli olması ama şahıs veya sivil toplum örgütlerinin yapacağı yardımların sürekli olmaması olarak dile getirdikleri görülmüştür. Katılımcılar, şahıslar tarafından yapılacak olan yardımların minnet konusu olması, şahısların yaptıkları yardımları kendi yakınlarına daha çok vermesi ve sosyal ortamlarda sohbetlerde şahıslardan aldıkları yardımların dile getirilmesi gibi çekincelerini de dile getirmişlerdir.

Çalışmada, bireylerin yoksulluk ile karşı karşıya kaldıklarında bu sorunlarla mücadele eden kurum ve kuruluşlar ile nasıl ilişkiye geçtikleri ve araya herhangi birini koymadan ulaşım ulaşılamadıkları anlaşılmaya çalışılan bir diğer alt problem olmuştur. Araştırmaya katılan katılımcıların büyük bir çoğunluğu ihtiyaç duymaları halinde sosyal yardım kuruluşlarına, araya kimseyi koymadan bireysel bir şekilde gittiklerini, başvurularını yaptıklarını ve görevlilerin kendilerine yardımcı olduklarını beyan ettikleri görülmüştür. Bu sonuç, sosyal yardım kuruluşlarının kurumsallaşma ve nesnel değerlendirme yönünde önemli bir mesafe katettiğini göstermektedir.

Yoksul bireylerin, yoksulluk ve yoksulluk ile ilgili bir sorun ile karşı karşıya kaldıklarında devlet kuruluşlarından destek görme hakkındaki düşünceleri araştırmada anlaşılmaya çalışılmıştır. Katılımcılardan elde edilen bulguların analizinde katılımcıların yarısından biraz fazlasının devlet kuruluşlarından destek görebileceğini düşündüğü ortaya çıkmıştır. Katılımcıların yaklaşık diğer yarısı ise yaşadığı deneyimleri de dile getirerek zor bir duruma düştüğünde devlet kuruluşlarının destek sunmayacağını ya da çok cüzi düzeyde bir destek sunabileceğini düşündüğü görülmüştür. Katılımcılar var olan yardım sisteminin bu kadar yardım yapabileceğini düşünmektedir. Yoksul bireylerin yaklaşık yarısının devlet kuruluşlarından zor zamanlarında destek göremeyeceğini düşünmesi, sosyal bir devlet olma çabasında olan devletin üzerine eğilip düşünmesi, yoksul bireylerin bu şekilde düşünmelerine neden olan sorunların nerelerden kaynaklandığı konusunda araştırma yapması gereken bir durum olduğu düşünülmektedir.

Yoksul bireylerin, sosyal yardım kuruluşlarının yoksulluk ile mücadelede hangi sosyal politika uygulamalarını yürüttüğü hakkındaki farkındalık düzeyi bu çalışmanın odaklandığı bir diğer konu olmuştur. Araştırma verileri, sadece bir katılımcının yürütülen sosyal politika uygulamalarını bildiğini beyan ettiğini göstermektedir. Katılımcıların tamamına yakını ya sadece aldıkları yardımları bildiklerini bildirmiş ya da yürütülen sosyal politika uygulamaları hakkında bir bilgilerinin olmadığını

ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, yoksul bireylerin yürütülen sosyal politika uygulamaları hakkında bir farkındalığa sahip olmadığını göstermekte ve sosyal yardım kuruluşlarının, toplumun genelini kapsayan yeterli düzeyde bilgilendirme programları hazırlama ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Çalışmada odaklanılan bir diğer konu yararlanıcıların aşirete bağlılıklarının, kendilerinin sosyal yardım taleplerine etkilerinin olup olmadığıdır. Yararlanıcıların aşirete bağlılıklarının kendilerini sosyal yardım talebinde bulunmaktan alıkoyup koymadığı veya aşiretsel bağlılıklarının sosyal yardım taleplerinde kolaylaştırıcı bir etkisinin olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmada, aşirete mensup olduğunu beyan edenlerin büyük bir çoğunluğunun, aşiretsel bağlılıklarının kendilerini sosyal yardım talebinde bulunmaktan alıkoymadığını bildirdiği görülmüştür. Katılımcıların sadece üçü aşiretsel bağlılığın, sosyal yardım talebindeki kolaylaştırıcı etkisinin olduğunu beyan ettiği görülmüştür. Bu bulgular tarihsel olarak bölgede önemli sosyal yardımlaşma, sosyal dayanışma ve bir sosyal ağ olarak işlev gören aşiretlerin, bölgede yaşayan bireylerin düşünce, tutum ve davranış geliştirmelerindeki etkilerinin ciddi düzeyde azaldığını göstermektedir. Bu çalışma, zaman zaman medya veya sosyal medyada toplum üzerindeki etkileri çok abartılan aşiretlerin, bölgedeki özellikle dezavantajlı bireyler nezdinde, düşünce ve tutum belirlemedeki etkilerinin gün geçtikçe zayıfladığını ortaya koymuş ve hızlanan şehirleşme ile bölgedeki aşiretlerin, bireylerin düşünce ve tutumlarını belirlemedeki etkilerinin ne düzeyde olduğuna ilişkin başka çalışmaların da yapılması gerektiğini göstermektedir.

Çalışmada, bireylerin yoksullukla mücadelelerinde bir destek olması amacıyla kendilerine sunulan sosyal yardımların, onların yaşamlarında olumlu yönde bir değişikliği sağlayıp sağlamadığı yoğunlaşılan bir diğer konu olmuştur. Çalışmada katılımcıların yarısından biraz azı, sosyal yardımlardan yararlandıktan sonra yaşamında önemli bir değişiklik hissettiğini bildirmiştir. Ama katılımcıların büyük çoğunluğu aynı zamanda sosyal yardımların yoksullukla mücadelelerinde önemli bir katkı sunduğunu da dile getirmiştir. Bu alt problem ile ilgili ortaya çıkan sonuçlar,

katılımcıların sosyal yardımların kendilerini yoksulluktan kurtarmayarak yaşamlarında önemli bir değişiklik oluşturmadığını düşündüğü ama başka gelir kaynakları olmadığı için sosyal yardımlarla geçinebildikleri dolayısıyla kendilerine yapılan sosyal yardımların kendileri için önemli bir katkı olduğunu düşündükleri şeklinde anlaşılabilir. Öte yandan katılımcıların, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının yaptığı sosyal yardımların yanında Sosyal Hizmet Merkezi tarafından verilen Sosyoekonomik Destek gibi yardımlardan yararlanması halinde, sosyal yardımların yoksullukla mücadelelerine yaptığı katkılar hakkında daha olumlu bakış açılarına sahip oldukları görülmektedir. Çünkü Sosyal Hizmet Merkezi tarafından verilen sosyal yardımlar yaşamlarında değişiklik hissettirecek miktarlarda gerçekleşmektedir. Araştırmada yararlanıcıların aldıkları sosyal yardımları ne yaptıkları, kendilerinin harcaııp harcaıamadıkları da anlaşılmaya çalışılmıştır.

Çoğunluğu kadın olan katılımcıların tamamına yakınının aldığı sosyal yardımları kendilerinin çocuklarının gıda, giyecek kırtasiye gibi ihtiyaçlarına harcadıkları ve eşleri veya bir başkasının kendilerine karışmadıklarını ifade ettikleri görülmüştür.

Çalışmada son olarak sosyal yardım kuruluşlarının yaptığı yardımların, sosyal ve ekonomik sorunların çözülmesine daha fazla katkı sunması için ne yapılması gerektiği hakkında katılımcıların bakış açıları ortaya konmaya çalışılmıştır. Katılımcılar sosyal yardımların mevcut miktarlarının düşük olduğunu düşündükleri için çoğunlukla yapılan sosyal yardımların miktarlarının artırılması gerektiğini ve yoksulluk ile mücadelede çok az katkı sunduğunu düşünmektedirler.

Sosyal yardım kuruluşlarının yaptıkları sosyal desteklere ek olarak çocukların eğitimi için kurs veya dershaneye erişim gibi eğitim desteği uygulaması başlatılması katılımcılar tarafından dile getirilen bir diğer öneri olmaktadır.

Katılımcılar sosyal yardım kuruluşlarının yardıma muhtaç olanlar ile muhtaç olmayanları iyi tespit etmesi gerektiği düşüncesini dile getirmiştir. Sosyal yardımlardan yaralananların dile getirdiği sorunların daha etraflıca ele alınmasını sağlamak amacıyla sosyal yardım görevlileri ile yapılan mülakatlarda, sosyal yardım miktarı

ve muhtaç olanların tespiti konularında yaşanan teknik bazı sorunların da dile getirildiği görülmüştür. Sosyal yardım görevlileri, yardımlara başvuru sayısının fazla oluşu, sosyal çevrenin çoğu zaman başvuran vatandaş hakkında doğru bilgi paylaşmaması ve kayıt dışı ekonomi oranlarının yüksek oluşunun hem doğru tespit yapılmasını zorlaştırdığını hem de sosyal yardım miktarlarının düşük kalmasına yol açtığını dile getirmişlerdir.

Sosyal yardım kuruluşlarının gıda desteği vermesi, muhtaç durumda olanlara sosyal yardımın yanında iş imkanlarının oluşturulması, devletin köyüne dönmek isteyenlere teşvikler vermesi, engelli olup başka illerde tedavi olanlar için yol ve konaklama gibi imkanların oluşturulması, sosyal yardımlara başvuru imkanlarının kolaylaştırılması talebi ve sigortalı iken ölmüş eşinin ölüm aylığını aldığı için kendisine hem sosyal yardım verilmediği hem de İŞKUR üzerinden görev alınan işlerde iş verilmediği için yaşadığı mağduriyetinin giderilmesi talebini içeren öneriler dile getirilmiştir. Elbette yukarıda dile getirilen mağduriyetler ve katılımcı önerilerinin hepsinin sosyal yardım kuruluşlarının imkanları ile karşılanması mümkün görünmemektedir. Sosyal yardım alanında görülen bazı sorunlar sosyal yardım kuruluşlarının çabaları ile giderilebilecek iken bazı sorunların da sosyal yardım kuruluşları ile devletin diğer kuruluşlarının iş birliği ile çözülebileceği düşünülmektedir.

Çalışma süresince elde edilen bulgular doğrultusunda tespit edilen sorunun ortadan kaldırılması amacıyla aşağıda bazı çözüm önerileri sunulmuştur. Sosyal sermayenin yoksulluk ile mücadele ve toplumsal kalkınmadaki işlevleri literatürde yoğun bir şekilde tartışılmaktadır. Bu çalışmada da görüldüğü gibi, kırsal mekanlarda yaşayanlar arasındaki sosyal ilişkilerde etkisini hissettiren sosyal sermayenin, göç ile yaşanan aşırı şehirleşmenin etkisiyle ciddi bir aşınma ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Şehir yaşamında, yoksul bireylerin sosyal ağlara katılımını sağlayacak ve kendi imkanlarını dönüştürmeyi sağlayacak olan projeler geliştirilebilir.

Çalışmanın yapıldığı mahalleler, çoğunlukla 1990'lı yıllarda gerçekleşen köy boşaltmaları sonucu göç etmek zorunda kalan bireylerin yaşadığı mahallelerdir.

Söylemlerinde yoğun olarak yaşadıkları mağduriyetler gözlemlenen bu vatandaşların yine de sosyal yardım taleplerini şahıs veya sivil toplum örgütlerinden çok devlet kuruluşlarına yapmayı tercih ettikleri görülmüştür. Sadece sosyal yardım kuruluşları değil devletin diğer kuruluşlarının da desteğiyle hem göçün hem yoksulluğun getirdiği zorluklar ile baş etmeye çalışan bu yoksul vatandaşların mağduriyetlerini gidermeye dönük projeler geliştirilip bu vatandaşların devlet ile daha fazla bütünleşmesi sağlanmalıdır.

Çalışmada, yararlanıcıların büyük bir çoğunluğu zor bir duruma düştüğünde devlet kuruluşlarından ya destek göremeyeceğini ya da destek görse de bu desteğin çok cüzi miktarlarda olabileceğini düşündüğü ortaya çıkmıştır. Devlet kuruluşlarının, yoksul vatandaşlarda var olan bu algıyı kırmaya dönük yapısal değişiklikler, projeler ve uygulamalar üzerinde çalışmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Sosyal yardım kuruluşlarının yürüttüğü sosyal politika uygulamalarının içerikleri hakkında yararlanıcıların büyük bir çoğunluğunun hiçbir bilgiye sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. Vatandaşların sosyal yardım kuruluşları tarafından yürütülen sosyal politika uygulamaları hakkında farkındalık kazanmasını temin edecek, yılın belirli zamanlarında halk toplantıları, seminer, afiş gibi uygulamaları içeren geniş tanıtım organizasyonları düzenlenebilir.

Engelli aylığı alıp, başka şehirlerde tedavilerini sürdürmek zorunda olan yararlanıcılara yol masrafı, iaa ve diğer harcamalarını gidermeye yönelik düzenli sosyal destekler sunulmalıdır.

Eşleri sigortalı iken vefat etmiş olan bireylerin, hayatta kalan eşlerine bağlanan ve hanelerinin asgari harcamalarını karşılamaktan oldukça uzak olan ölüm aylıklarından dolayı hayatta kalan eşlerine sosyal yardım kuruluşları tarafından sigortalı oldukları gerekçesiyle aynı ve nakdi sosyal yardımlar verilememektedir. Ayrıca bu kişiler İŞKUR kapsamında çalışmak için başvurdukları halde sigortalı oldukları gerekçesiyle iş verilememektedir. Bu sorunları çözmek amacıyla mevzuatta değişiklikler yapılabilir.

Çalışma boyunca hem sahada yapılan gözlemler hem de sosyal yardım görevlilerinin değerlendirmelerinde yardıma muhtaç olduğu halde sosyal yardım kuruluşlarına başvurmadan utanan vatandaşların olduğu anlaşılmaktadır. Sadece bu durumda olan vatandaşları tespit etmek amacıyla özel bir mekanizma kurulabilir.

Bu çalışma yürütülürken denk gelinen ve muhtemelen aynı durumda başka vatandaşların da olduğu düşünülen bekar, çocuksuz ve yalnız başına yaşayan kadınların sosyal yardım kuruluşlarının yaptığı sürekli sosyal desteklerden yararlanmasını engelleyen mevzuat boşluklarının ortadan kaldırılarak sosyal yardımların evrensel, hak temelli ve birey odaklı bir hale dönüştürülmesi sağlanmalıdır.

Yoksul vatandaşların yaşadıkları sosyal dışlanmıslıktan kurtarılması ve asgari ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla özellikle Avrupa ülkelerinde asgari gelir desteği, asgari gelir güvencesi veya asgari tutunma geliri gibi isimlendirmeler ile hayata geçirilen; kişinin bütün gelir kaynaklarının hesaplanması ve toplam gelirinin asgari tutunma gelirinin altında kalması halinde karşılıksız olarak sunulan düzenli aylık uygulaması hayata geçirilebilir. Böylece Sosyal yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında hem görevli hem de yoksul vatandaşların ciddi memnuniyetsizliklerine yol açan aşırı iş yükü ve mağduriyetler önenebilir.

Köylerine dönmek isteyen yoksul vatandaşlar için devletin ilgili bütün kuruluşlarından oluşturulacak heyetlerin yapacağı çalışmalar doğrultusunda köye dönüş teşvikleri sunulabilir. Böylece şehirde yardımlara bağımlı bir şekilde yaşamlarını sürdüren yoksul vatandaşların bir kısmı tarım ve hayvancılık sektöründe aktif işgücü haline getirilebilir.

Sosyal yardım kuruluşlarından yararlandığı halde yaşamında, önemli bir değişiklik hissedemeyen yoksul vatandaşların yaşamına gerçekten dokunan yardım miktarları geliştirilmelidir. Nitekim bu çalışmada sadece Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının yaptığı sosyal yardımlardan yararlanan katılımcıların yaşamlarında çoğunlukla önemli bir değişiklik hissetmedikleri; buna karşın hem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının hem de Sosyal Hizmet Merkezinin yaptığı sosyal

yardımlardan yararlanan katılımcıların yaşamlarında önemli bir değişiklik hissettikleri ortaya çıkmıştır. Devletin diğer kuruluşlarının desteği ve iş birliği ile öncelikle kayıt dışı ekonominin mümkün olan en az düzeye indirilmesi sağlanarak, sosyal yardım kuruluşlarına çok fazla başvuru ve çok sayıda yararlanıcı döngüsünün kırılması ve sosyal yardım almayı gerçekten hak eden kişilerin tespiti sağlanmalıdır. Böylece şu anda olduğundan daha az sayılara düşecek olan ve gerçekten mağdur olanlara yönelik, yaşamlarında değişiklikler hissetmelerini sağlayacak sosyal yardım miktarları tespit edilebilir. Bu tespit edilen kişilerden çalışma yaşında olan ve çalışabilir olanlara İŞKUR aracılığıyla çalışma teklifleri yapılarak, kişilerin yardım bağımlısı olmaktan korunması yoluna gidilmelidir.

Bu alanda çalışma yapıldıkça aslında taraflarca bilinen ve çaresiz bir şekilde tespiti ve çözümü beklenen birçok sorun tespit edilebilmektedir. Araştırmacıların bu alanda daha fazla çalışma yapmasının ve bu sorunları çözme yetkisine sahip olanların, bu alanda yapılacak olan araştırma sonuçlarına odaklanmalarının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Alper, Y. (2014). Sosyal Dışlanma-Ayrımcılık. A. İ. Oral ve Y. Şişman içinde, *Sosyal Politika* (s. 150-172). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Altan, Ö. Z. (2007). *Sosyal Politika*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Arabacı, R. Y. (2019). Gelir Dağılımı Ve Yoksulluk. A. Tokol ve A. Yusuf içinde, *Sosyal Politika* (s. 175-201). Bursa: Dora Basın Yayın Dağıtım.
- Aydın, M., ve Türgay, T. (2011). Yoksullukla Mücadelede Vergi Politikası ve Türkiye. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 249-274.
- Bardhan, P. (1996). Efficiency, Equity and Poverty Alleviation: Policy Issues in Less Developed Countries. *The Economic Journal*, 1344-1356.
- Bedir, E. (2016). Sosyal Politikaya İlişkin Genel Bilgiler ve Sosyal Politika Araçları. A. İ. Oral ve Ş. Yener içinde, *Sosyal Politika*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Bourdieu, P. (2010). Sermaye Biçimleri. M. M. Şahin, ve A. Z. Ünal içinde, *Sosyal Sermaye; Kuram Uygulama Eleştiri* (s. 47). İstanbul: Değişim Yayınları.
- Cardoso, E., ve Helwege, A. (1992). *Below The Line: Poverty in Latin America*. 19-37: World Development.
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel Araştırma Yöntemleri; Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- DPT. (2007). *Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013. Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Drakakis-Smith, D. (1996). Third World Cities: Sustainable Urban Development II- Population, Labour and Poverty. *Urban Studies*, 673-701.
- Durkheim, E. (2013). *İntihar*. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Ekinci, A. (2010). *Okullarda Sosyal Sermaye*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Eşkinat, R. (2015). Sosyal Sermayenin Sürdürülebilir Kalkınmaya Etkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 75-90.
- Işık, O., ve Pınarcıoğlu, M. (2020). *Nöbetleşe Yoksulluk; Sultanbeyli Örneği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karagül, M., ve Masca, M. (2005). Sosyal Sermaye Üzerine Bir İnceleme. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 37-52.
- Koray, M. (2011). *Kapitalizm Küreselleşirken Dünya Ahvali*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Koray, M. (2018). *Sosyal Politika*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Metin, B. (2016). Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele. İ. A. Oral ve Y. Şişman içinde, *Sosyal Politika* (s. 90-121). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Negiz, N. (2011). *Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.
- Özsoy, D. (2019). *Türkiye'de Yoksullukla İlgili Sosyal Politikalar: Bir Değerlendirme Çalışması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Rao, C. H. (1992). Integrating Poverty Alleviation Programmes with Development Strategies: Indian Experience. *Economic and Political Weekly*, , 2603-2607.
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı. (2021). Şırnak ili ve Cizre, Silopi, İdil ilçelerinde sosyal yardım alan vataşdaş veri sayıları. SYDV.
- Şenses, F. (2017). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Timmer, C. P. (1994). Popülasyon, Yoksulluk ve Politikalar. *American Economic Association*, 261-265.
- TÜİK. (2022, Mart 25). TRC3 bölgesinde genel işsizlik oranları. Türkiye İstatistik Kurumu: <https://data.tuik.gov.tr/> adresinden alındı
- Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022, Temmuz 7). www.aile.gov.tr: <https://www.aile.gov.tr/> adresinden alındı
- Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022, Mart 19). www.aile.gov.tr: <https://www.aile.gov.tr/sendikalar/isci-isveren/> adresinden alındı
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

In the 21st century we live in, societies are positioned at a point higher or lower than other societies by using some criteria in terms of development based on a number of criteria such as education, health, transportation, access to technology, and services for the disadvantaged segments of the society. Today, it is seen that the most developed countries in the world have also developed and implemented a wide variety of social policies for the disadvantaged groups in their societies, especially the poor. However, it is seen that these social policies developed for the disadvantaged segments of the society did not develop all at once, but have a development line dating back centuries. It is seen that the efforts of the states to improve the living conditions of the poor, unemployed and people in need of care have only been witnessed with the development of the modern state. Before this study was conducted, the data obtained in the examinations carried out to determine the poverty level in Sırnak province showed that the poverty level in the province was dire and that approximately 40 % of the population in the province continued their lives with cash aid (TÜİK, 2021). In this study, the perspectives of the beneficiaries who benefited from these practices were tried to be revealed by using the “Case Study” method to reveal how effective the social policy practices carried out by social aid organizations in the Cizre district centre, which has received intense immigration since the 1990s, in the fight poverty.

This study reveals how the beneficiaries view the social policy practices offered to them and the organizations that offer them social policy practices, based on the experiences of the participants selected from the individuals who applied to the Social Assistance and Solidarity Foundation in Cizre district, which has been subjected to a great migration since the 1990s. In the study, the perspectives of the individuals benefiting from the social policy practices of Cizre Social Assistance and Solidarity Foundation about the social policy practices are revealed. Based on the experiences of the beneficiaries, how the social capital affects the social assistance demands, how the beneficiaries experience a change in their lives after benefiting from the social policy practices, what kind of strategies the beneficiaries develop to cope with poverty, and how effective the social assistances are in reducing poverty.

One of the sub-problems of the research is whether the level of social capital of poor individuals affects their level of feeling poverty. In the literature, it is seen that the direct or indirect functions of the level of social capital are highly emphasized. Social solidarity, which is one of the most important sources of social capital, ensures that individuals are psychologically healthy (Durkheim, 2013); it is necessary to take into account the social factors that indirectly affect the economic activities for economic development (Karagül and Masca,

2005, p. 49); It was emphasized that for sustainable and inclusive development, investing in social capital is as necessary and important as investing in orthodox capital instruments for development (Eşkinat, 2015, p. 87).

In the sub-code of receiving support, the participants mostly concentrated on the code of family support, and they would receive support from their friends and neighbours the most, apart from the family; "It was observed that they thought that they would not be able to receive support from their relatives and tribes". In light of the observations made during the research, it can be stated that in the answers given to the question of neighbour support in terms of receiving support, which is one of the components of social capital, the belief that they would receive support from their neighbours is higher in the participants who were villagers and relatives of each other before migrating to Cizre and were neighbours at the same time. In the analysis of the answers given by the participants, who were found to be disadvantaged in terms of social capital level, more than half of the participants stated that they experienced poverty at a high level; it was understood that most of the other participants declared that they felt poverty.

Understanding the influence of the tribe on the people of the region because of the migration to the cities, which has been an effective social network and support element in the region for centuries, especially in the rural areas, was another focus throughout the research. In the light of the data obtained from the participants participating in the interview and the observations of the researcher, nearly half of the participants stated that they were not from a tribe, and a little more than half of them declared that they belonged to a tribe; However, it was observed that the majority of those who declared that they belonged to the tribe stated that they did not feel any loyalty to the tribe by ascribing a negative meaning to the tribe. When approached from the perspective of Bourdieu's theory of capital, it can be stated that using the economic opportunities created by the tribes enables some of its members to have economic capital and to have a social capital that supports this economic capital, while depriving the remaining members of economic capital and social capital. In this sense, it is seen that the tribe is encoded as a subject that creates inequalities in society and reproduces these inequalities with its continuity (Bourdieu, 2010).

Another issue that focuses on the theme of social capital in the study is how effective the level of social capital is in shaping the perspectives of poor individuals on social policy practices carried out in the context of combating poverty. In the content analysis of the data on the answers given by the participants, it was observed that the participants with a relatively high level of social capital had a higher intensity of having a positive outlook on receiving support from government organizations when they experienced an economic or social problem and making significant contributions to solving the problems they experienced from the social benefits received than the participants with a relatively low level of social capital.

In the analysis of the findings obtained from the participants who participated in the study, a significant majority of the participants declared that they had reached the aid provided by the benefactors and that the benefactors helped the poor individuals mostly with the name of zakat; "It was seen that other aids made by philanthropists consist of aid made in the form of charity and sacrificial meat". Slightly more than one-third of the participants who received aid from philanthropists state that the aid intensified in certain periods, especially during Ramadan, and that the aid of philanthropists decreased very much in the remaining months of the year. Half of the participants think that charitable aid is not effective in reducing poverty due to the thought that charitable aid is not continuous and the amount of aid provided by philanthropists is low.

In the study, another sub-problem was tried to decipher how individuals encounter institutions and organizations that struggle with these problems when faced with poverty and whether they can reach out without putting anyone together was another sub-problem that was tried to be understood. It was observed that most of the participants participating in the study declared that they individually went to social aid organizations without putting anyone in between if they needed, made their applications and the staff helped them. This result shows that social aid organizations have moved a significant distance in the direction of institutionalization and objective evaluation. Another issue focused on in the study is whether the beneficiaries' tribal affiliation has an impact on their social assistance demands. In the research, it was observed that the majority of those who declared that they belonged to the tribe reported that their tribal affiliation did not prevent them from seeking social assistance. Only three of the participants declared that tribal affiliation had a facilitating effect on the request for social assistance.

In the study, it was another topic that focused on whether the social assistance offered to individuals to support them in their struggle with poverty provided a positive change in their lives. Just under half of the participants reported feeling a significant change in their lives after receiving benefits. However, most of the participants also stated that social assistance makes an important contribution to their fight against poverty. The results of this sub-problem can be understood as the participants think that social assistance does not make a significant difference in their lives by not raising them from poverty, but they can live on social assistance because they do not have other income sources, therefore they think that the social assistance provided to them is an important contribution to them.

Finally, in the study, the perspectives of the participants were to be revealed about what should be done to contribute more to the solution of social and economic problems. Since the participants think that the current amount of social assistance is low, they mostly think that the amount of social assistance provided should be increased and it contributes little to the fight against poverty. Suggestions were made, including the demand for the relief of the grievance he experienced. "He was not given social assistance because he received his pension, and he was not given a job in the jobs he was assigned through İŞKUR".

To eliminate the problems identified in line with the findings obtained during the study, some solution suggestions are presented below.

The functions of social capital in the fight against poverty and social development are discussed extensively in the literature. As seen in this study, it is seen that the social capital, which makes its impact on the social relations between the people living in rural areas, is faced with serious erosion with the effect of excessive urbanization experienced by migration. In city life, projects can be developed that will enable poor individuals to participate in social networks and transform their own opportunities.

With the support of not only social aid organizations, but also other state organizations, projects should be developed to address the grievances of poor citizens who are trying to cope with the challenges posed by both migration and poverty, and to ensure that these citizens become more integrated with the state.

In the study, it was revealed that most beneficiaries think that when they are in a difficult situation, they would either not receive support from government organizations, or that this support may be in very small amounts, even if they receive support. It is thought that it would be useful for government organizations to work on structural changes, projects and applications aimed at breaking this perception that exists among poor citizens.

Large promotional organizations can be organized at certain times of the year, including public meetings, seminars, and posters. which will ensure that citizens gain awareness about social policy practices carried out by social welfare organizations.

For poor citizens who want to return to their villages, incentives may be offered to return to the village in line with the work to be done by delegations to be formed from all relevant organizations of the state. Thus, some of the poor citizens who live their lives dependent on aid in the city can be turned into an active workforce in the agriculture and animal husbandry sector.

As the work is carried out in this area, many problems that are known by the parties and are expected to be identified and solved desperately can be identified. It is thought that it would be useful for researchers to do more research in this area and for those who have the authority to solve these problems to focus on the research results that will be conducted in this area.